

Hrvatska suvremena glazba iz perspektive izvođača udaraljkaša

Komazin, Suzana

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Music / Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:116:301516>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-06-30**

Repository / Repozitorij:

[Academy of Music University of Zagreb Digital Repository - DRMA](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU MUZIČKA AKADEMIJA

III. ODSJEK

Suzana Komazin

HRVATSKA SUVREMENA GLAZBA IZ
PERSPEKTIVE IZVOĐAČA UDARALJKAŠA

DIPLOMSKI RAD

ZAGREB, 2023.

HRVATSKA SUVREMENA GLAZBA IZ PERSPEKTIVE IZVOĐAČA UDARALJKAŠA

DIPLOMSKI RAD

Mentor: red. prof. art. Ivana Bilić

Student: Suzana Komazin

Ak. god. 2022./2023.

Zagreb, 2023.

DIPLOMSKI RAD ODOBRILO MENTOR

red. prof. art. Ivana Bilić

Potpis

U Zagrebu, _____

Diplomski rad obranjen __.__.2023. ocjenom _____

POVJERENSTVO:

1. IVANA BILIĆ
2. IGOR LEŠNIK
3. LUIS CAMACHO MONTEALEGRE
4. BOŽIDAR REBIĆ
5. MARKO MIHAJLOVIĆ

OPASKA:

PAPIRNATA KOPIJA RADA DOSTAVLJENA JE ZA POHRANU KNJIŽNICI MUZIČKE
AKADEMIJE

SAŽETAK

Tema je ovoga rada istraživanje percepcije hrvatske suvremene glazbe iz perspektive izvođača udaraljkaša. Cilj je uočiti i analizirati stajališta te pronaći moguća rješenja za unaprjeđenje recepcije hrvatskih skladbi. Ovaj rad obuhvaća osobna iskustva i razmišljanja te iskustva ispitanih glazbenika (studenta, profesionalnih udaraljkaša i skladatelja), uz retrospekciju vlastitih stajališta o hrvatskim suvremenim skladbama koja su se mijenjala od početka do kraja studija. Rad sintetizira proces sazrijevanja kroz učenje i praksu te ostale moguće razloge i čimbenike koji su utjecali na promjenu recepcije.

Ključne riječi: hrvatska suvremena glazba, stajališta, izvođači, udaraljke, hrvatski skladatelji

SUMMARY

The work discusses the perception of contemporary music, in particularly Croatian, from the performer's perspective. The subject of interest, and at the same time the central part of this work, is the observation and analysis of opinions and the search for possible solutions for a better reception of contemporary music. It also includes a survey of personal and general experiences (students, professional percussionists and composers) and with a retrospection of my own views on Croatian contemporary music that changed with the time. This work synthesizes the process of maturing through learning and practice and other possible reasons and factors that impact the change of reception.

Keywords: Croatian contemporary music, opinions, performers, percussion instruments, Croatian composers

SADRŽAJ:

1. Uvod	1
2. Recepcija suvremene glazbe s naglaskom na hrvatsku glazbu.....	2
3. Provedeno istraživanje.....	5
3.1. Metodologija istraživanja provedene ankete.....	5
3.1.1. Percepcija hrvatske suvremene glazbe	6
3.1.2. Izvođačka praksa	10
3.1.3. Koncerti i slušanje hrvatske suvremene glazbe.....	15
3.2. Metodologija istraživanja intervjua sa skladateljima	21
4. Analiza dobivenih rezultata	35
4.1. Analiza ankete	35
4.2. Intervju sa skladateljima.....	37
5. Zaključak	43
6. Literatura	44
7. Dodaci.....	45

1. Uvod

Glazba, kao vjerni čovjekov pratitelj, mijenjala se i razvijala kroz prošlost. Ovisno o razvoju društva i životnoga standarda, nametnule su se i nove životne potrebe s kojima su se mijenjale čovjekove navike s tendencijom unaprjeđenja kvalitete života. Prateći čovjekov razvoj, glazba je također išla ukorak s vremenom i u skladu s tim bila je izložena konstantnim promjenama kao poseban mehanizam kojim su se isticala politička stajališta, duševna stanja i aktualna zbivanja. S razvojem instrumenata i ljudskoga glasa skladatelji su s vremenom širili mogućnosti izraza i jezika. Iz ovoga bi se dalo zaključiti da je sva glazba, koja je nastajala kroz vrijeme, u nekome trenutku bila suvremena.

Pojam *suvremeno*¹ odnosi se na nešto što postoji ili se događa u istome vremenskom razdoblju.

Preispitivanjem tradicije nova glazba može stvoriti zbunjenost kod slušatelja i nerijetko biva teže prihvaćena u samim počecima nastajanja. Svaka promjena zahtijeva od ljudi mijenjanje i prihvaćanje novih obrazaca ponašanja i načina razmišljanja, čime razbija naviku i nailazi na otpor. Dobar je primjer ruski skladatelj Igor Stravinski i njegov balet Posvećenje proljeća, čija je premijera izazvala glasno negodovanje i zviždanje publike jer se skladatelj nije koristio „općeprihvaćenim” glazbenim motivima, a koreografija je bila izvan svakidašnjih, već viđenih okvira. Stravinski je svojim remek-djelom promijenio klasičnu glazbu zauvijek i pomaknuo granice mogućnosti skladatelja, izvođača i publike.

Jesu li granice izvedbenih i izvođačkih mogućnosti dosegnute te zbog toga izvođači postaju manje skloni riziku nečega novoga?

¹ Dostupno na: <https://hr.weblogographic.com/difference-between-contemporary/> Pristupljeno: (5. 2. 2023.).

2. Recepcija suvremene glazbe s naglaskom na hrvatsku glazbu

Sva glazba u jednome trenutku u prošlosti nosila je titulu suvremene te je zbog svojega drugačijeg izraza katkad nailazila na otpore i teže prihvaćanje u društvu, pogotovo u trenutku kada su skladatelji počeli napuštati tradicionalni sustav tonaliteta odnosno tonalitetnosti na koje je ljudsko uho naviknuto, što je bio izazov za slušnu percepciju.

Prema današnjemu shvaćanju glazbe, ona može biti bilo koji zvuk, gesta ili izostanak zvuka. Svaki šum, buka, grebanje jedan su od potencijalnih elemenata za nastanak nove suvremene kompozicije koju je potrebno uskladiti s određenom idejom i svrhom. Suvremena glazba nije samo napuštanje tonaliteta i usvajanje slobodnoga ritma. Prije svega riječ je o različitim organizacijama glazbenoga materijala kojima suvremeni skladatelji istražuju smisao i svrhu glazbe.

„Ono što danas vidim i što traje neko vrijeme je tendencija da se u klasičnim instrumentalnim sastavima instrumenti stavljaju u poziciju da više ne sviraju, nego da proizvode zvukove, šumove, buku. Zanimljivo je da to postoji već od 50-ih godina 20. stoljeća, a danas je to u zapadnom svijetu nove glazbe dominantno. To mi se čini trendom, neću to nazvati modom jer bi zvučalo pomalo preležerno, nego je to trenutno nešto što zaokuplja mlađu generaciju skladatelja, čak i srednju generaciju skladatelja, te će možda iznjedrili kvalitetnu glazbu takvoga tipa.” (Berislav Šipuš, 2023.)

Koja je perspektiva današnje nove glazbe u budućnosti? Što se novo može i treba otkriti da bi se privukla publika u glazbene dvorane kad su one nažalost danas poluprazne i s „tradicionalnom glazbom”?

Prema mišljenju Davorke Radice (2009.) „suvremena glazba pripada ekskluzivitetu, uskom krugu entuzijasta koji će teško napuniti koncertnu dvoranu”. Među takvim entuzijastima mogla bi se navesti najvećim dijelom publika Muzičkoga biennala Zagreb.

Hrvatska se kultura u zbivanje nove glazbe uključila s određenim zakašnjenjem, ali je malom voljom nekolicine postala jednim od njezinih najznačajnijih žarišta.² Gotovo da i nema nekoga velikog imena koje nije sudjelovalo na takvome velikom festivalu posvećenom avanturi

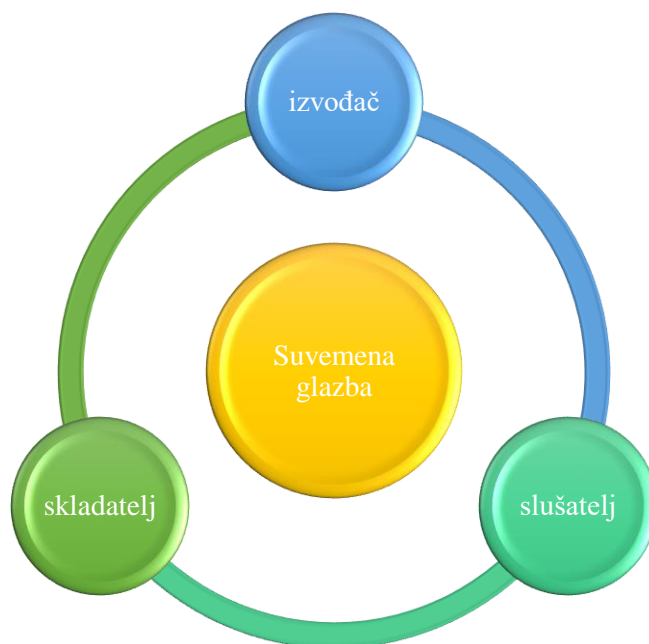
² Selem, Petar, (1972.), *Novi zvuk, Izbor tekstova o suvremenoj glazbi*, Tisak štamparski zavod „Ognjen Prica”, Zagreb.

suvremene glazbe još od 1961. godine u gradu Zagrebu. Festival, osim što okuplja velika imena skladatelja i izvođača, nudi i skladbe koje se možda u cijelosti neće svidjeti jednomu dijelu publike, i za njih takva glazba ostavit će dojam šokiranosti i iznenađenja.

Zanimljivo je kako mlađe generacije danas bez nekoga prevelikog iznenađenja prihvaćaju razvoj tehnologije i medicine kao normalan slijed razvoja događaja u vlastitu životu uzrokovanu razvojem cijeloga svijeta i napretka ljudskoga znanja te vlastita obrazovanja. Kad je u pitanju umjetnost, bila ona likovna, glazbena ili neka druga, svaka „apstrakcija” ostavlja ih „iznenađenima”. Za takvu glazbu presudno je učenje i glazbeno obrazovanje. *„Učenje glazbom treba se postaviti na višu razinu da se nadvladaju dosadašnji okviri: glazbi i glazbenicima trebaju novi putevi, odnosno potrebna je nova glazba. Tradicionalna glazba, glazba na kojoj egzistira cjelokupna glazbena djelatnost, bez obzira na neprikosnovene vrijednosti na kojima je utemeljena, ne može više biti dovoljna!”* (Radica, 2009.)

Glazbenici bi trebali proširiti svoje vidike i razumijevanje glazbenih oblika u cjelini nadograđujući tradicionalno glazbeno obrazovanje. Nedostatak obrazovanja, učenja i rada na sebi ograničava vlastite mogućnosti percepcije suvremene glazbe te prihvaćanje i razumijevanje bilo koje glazbe od 20. stoljeća do danas te time sprječava i suvremenoga skladatelja da nam zaista kaže nešto novo i prenese novu poruku i ideju. Komunikacijski krug – skladatelj – pošiljatelj (izvođač) – primatelj (slušatelj/publika) iznimno je važan i složen.

Slika 1: Složenost komunikacije: skladatelj - izvođač - slušatelj

Problematika počinje već provođenjem skladateljske ideje u adekvatan zapis. Taj se zapis pretače u djelo koje kao partitura dolazi na notni pult izvođača čije pak shvaćanje utječe i na krajnju interpretaciju. Izvođač, kao drugi važan čimbenik ovoga lanca komunikacije, svojom izvedbom šalje poruku publici koja će to djelo doživjeti ovisno o brojnim glazbenim ali i izvanglazbenim čimbenicima te u konačnici donijeti sud o suvremenoj skladbi i skladatelju.

Iznimno važnu ulogu u svemu imaju izvođači. U ovome radu posebno ću se osvrnuti na hrvatske glazbenike – udaraljkaše i skladatelje. Svojom izvedbom uvelike će doprinijeti pozitivnoj ili negativnoj recepciji skladbe za što su ključni preduvjeti – učenje i informiranje. Činjenica je da su hrvatski skladatelji prihvatili nove izazove i prate trendove u svijetu na području suvremene glazbe. Jednako tako i izvođači trebaju pred sebe staviti nove izazove u izvođačkoj praksi. „*Naprotiv, treba se prepustiti i tom svijetu potpuno otvoriti. Tek tako će nas glazba, kao i svaka druga umjetnost, obogatiti i učiniti nas potpunije živima.*” (Fred Došek, 1972.)

3. Provedeno istraživanje

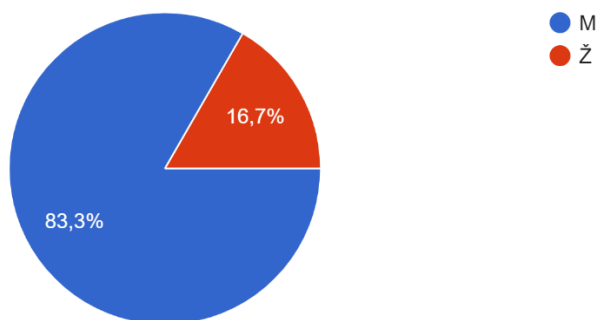
Glavni dio rada obuhvaća istraživanje o hrvatskoj suvremenoj glazbi iz perspektive izvođača udaraljkaša u obliku kratkih istraživanja usmjerenih prema studentima udaraljkašima, zaposlenim udaraljkašima u orkestrima, školama i na visokoobrazovnim institucijama te hrvatskim skladateljima i hrvatskim udaraljkašima koji se ujedno bave i skladanjem. Istraživanja su provedena kvantitativnom metodom istraživanja – anonimnom anketom i kvalitativnom metodom istraživanja – intervjuom sa skladateljima.

3.1. Metodologija istraživanja provedene ankete

Ciljna skupina ispitanika bili su udaraljkaši koji su završili studij udaraljki i oni koji taj studij još uvijek studiraju, a obuhvatila je generacije rođene od 1967. do 2002. godine. Ispitivanju je pristupilo 30 ispitanika, od kojih su 83,3% muškarci, a 16,7% žene.

Graf 1 : Spol

1. Spol
30 odgovora

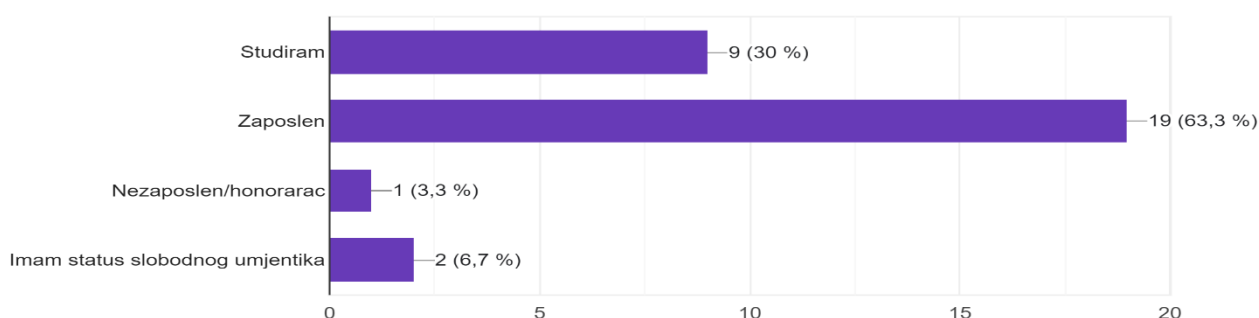

Anketa je provedena elektroničkim putem u obliku Google obrasca i ispitanici su na nju odgovarali potpuno anonimno. 60% ispitanika studiralo je ili trenutačno studira u klasi prof. Igora Lešnika, 30% u klasi prof. Ivane Bilić, a 10% studenata studiralo je kod oba profesora. 30% ispitanika su studenti, 63,3% zaposleni, 6,7% ima status slobodnoga umjetnika, a 3,3% je nezaposleno.

Graf 2: Zaposlenost / Nezaposlenost

4. Je li još uvijek studirate ili ste zaposleni/nezaposleni?

30 odgovora

Njih 50% radi u školskome sustavu, 10% na visokoobrazovnoj instituciji, a 40% ispitanika zaposleno je u orkestrima u Hrvatskoj.

Anketa se sastojala od 34 pitanja. Ispitivanje je podijeljeno na 3 dijela: percepcija hrvatske suvremene glazbe za vrijeme studija, izvođačka praksa i zanimanje za koncerte na kojima se izvode hrvatske skladbe.

3.1.1. Percepcija hrvatske suvremene glazbe

Prva skupina pitanja odnosi se na prvi doticaj, mišljenje i odnos prema hrvatskoj suvremenoj glazbi.

1. Kada ste se prvi put susreli s hrvatskom suvremenom glazbom i gdje je to bilo?

Na ovo pitanje ispitanici su morali sami ponuditi odgovore. Više od polovice odgovorilo je da je prvi susret bio na studiju. Nekolicina je odgovorila da su se susreli na festivalima kao što su IPEW, Osorske glazbene večeri, Muzički biennale Zagreb i drugi. Ostali manji broj ispitanika odgovorio je da su se prvi put susreli s hrvatskom suvremenom glazbom u srednjoj školi.

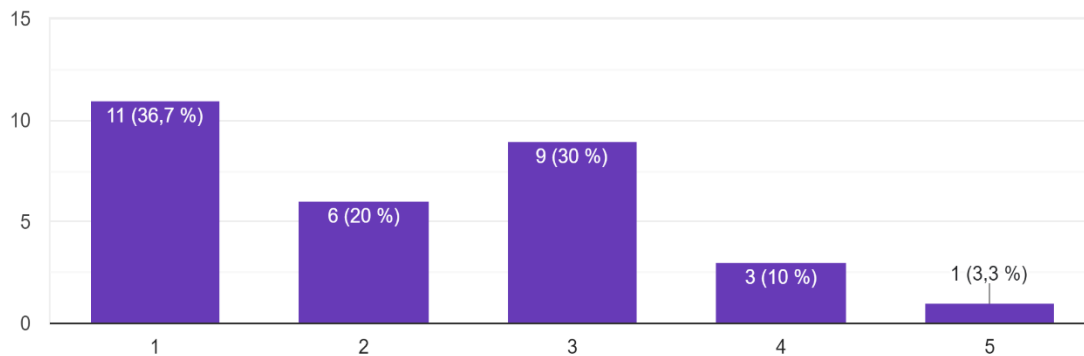
2. Koliki je bio Vaš interes za hrvatsku suvremenu glazbu prije studija?

Interes za takvu glazbu prije studija nije bio velik. Njih 60% dalo je ocjenu 1 i 2 od ukupne ocjene 5.

Graf 3: Interes za hrvatsku suvremenu glazbu prije studija

2. Koliki je bio Vaš interes za hrvatsku suvremenu glazbu prije studija?

30 odgovora

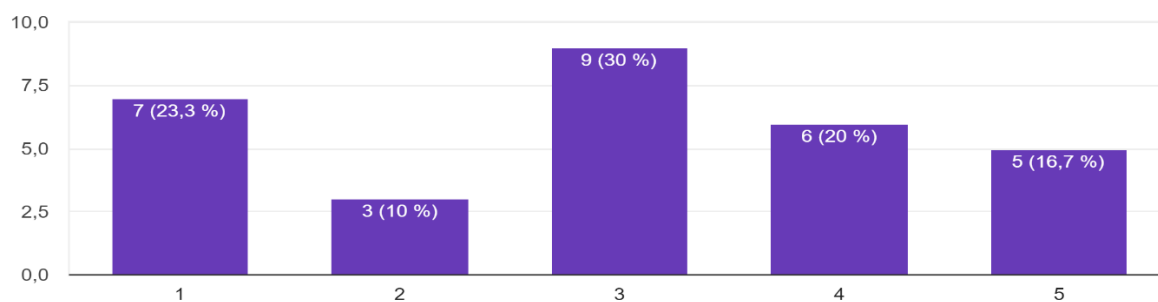
3. Koliki je bio Vaš interes za hrvatsku suvremenu glazbu tijekom i nakon studija?

Za vrijeme studija interes se povećao za 23,4%.

Graf 4: Interes za hrvatsku suvremenu glazbu tijekom i nakon studija

3. Koliki je bio Vaš interes za hrvatsku suvremenu glazbu tijekom i nakon studija?

30 odgovora

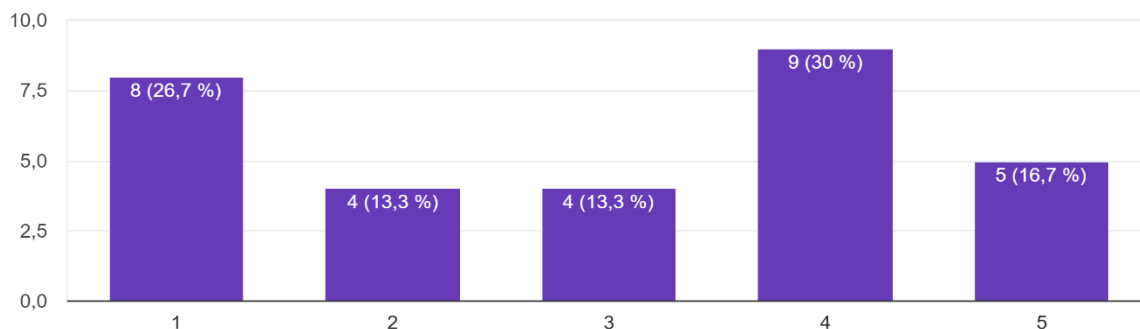
4. Koliki je Vaš interes za hrvatsku suvremenu glazbu danas?

46,7% ispitanika ocijenilo je svoj interes s visokim ocjenama 4 i 5.

Graf 5: Interes za hrvatsku suvremenu glazbu danas

4. Koliki je Vaš interes za hrvatsku suvremenu glazbu danas?

30 odgovora

5. Koje ste hrvatske skladatelje svirali za vrijeme studija u okviru glavnoga predmeta (navedite nazive njihovih skladbi)?

Ispitanici su naveli sljedeće odgovore:

Tablica 1: Odsvirane skladbe hrvatskih skladatelja u okviru glavnog predmeta

Igor Lešnik	Ivana K. Bilić	Boris Papandopulo	ostali
F. Cibulka, I. Lešnik: <i>Koncert za udaraljke i orkestar</i>	<i>Tafate</i> za marimbu	Koncert za ksilofon i gudače	Ivan Josip Skender – <i>Ginger blues</i> za vibrafon
<i>Desert thorn</i> za vibrafon i vrpcu	Wild Rose za marimbu	Koncert za timpane i orkestar	Igor Kuljerić – <i>Koncert za Ivanu</i> za marimbu i orkestar
<i>Silent Dance</i> koncert za udaraljke i orkestar	<i>Rainbow factory</i> za marimba duo	Koncert za ksilofon, obou i gudače	Igor Kuljerić – <i>Tocatta</i> za vibrafon i klavir
<i>Water sculpture</i> za marimbu i gudački orkestar	<i>Mexico encore</i> za dvije marimbe		
<i>Ni No Ni Na</i> za marimbu	<i>Souvenir from Mexico</i> za marimbu		

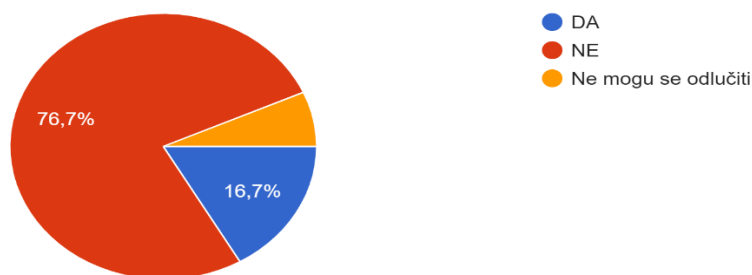
20 years later za vibrafon			
Olympian drums za tapan i elektroniku			

6. Smatrate li da ima dovoljno hrvatske literature za udaraljke solo?

76,7% ispitanika smatra da nema dovoljno hrvatske literature za udaraljke solo, 16,7% smatra da ima, a samo 6,7% ne može se odlučiti.

Graf 6: Zastupljenost hrvatske literature za udaraljke solo

6. Smatrate li da ima dovoljno hrvatske literature za udaraljke solo?
30 odgovora

7. Jeste li tijekom studija pohađali izborne predmete koji se bave tematikom suvremene glazbe i koji su to predmeti bili?

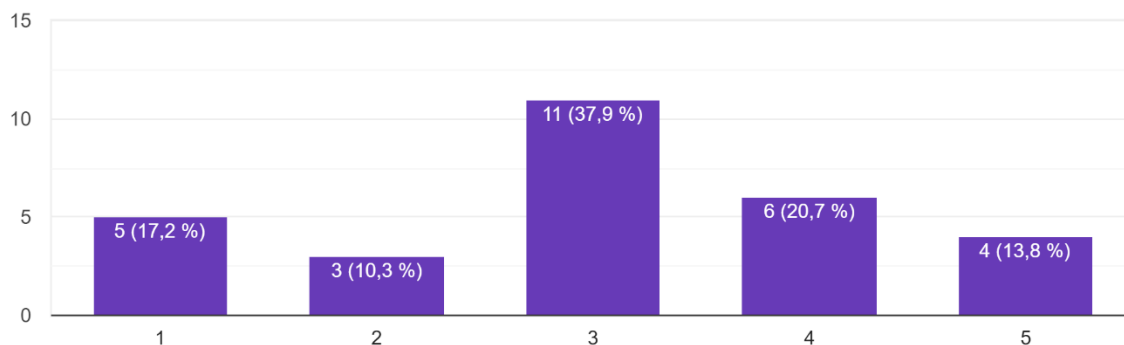
Na pitanje jesu li tijekom studija pohađali izborne predmete koji se bave tematikom suvremene glazbe ispitanici su sami naveli odgovore. 50% ispitanika odgovorila je da nisu, a 50% da su to bili predmeti poput *Ansambla za suvremenu glazbu* te *Aspekti suvremene glazbe*. Dva ispitanika navela su da za vrijeme njihova studija takvih predmeta nije bilo.

8. Koliki je utjecaj Vašeg profesora na Vas u stvaranju interesa prema hrvatskoj suvremenoj glazbi?

Najviše ispitanika (37,9%) ocijenilo svojega profesora i stvaranje interesa prema hrvatskoj suvremenoj glazbi ocjenom 3.

Graf 7: Utjecaj predmetnog profesora u stvaranju interesa prema hrvatskoj suvremenoj glazbi

8. Koliki je utjecaj Vašeg profesora na Vas u stvaranju interesa prema hrvatskoj suvremenoj glazbi?
29 odgovora

3.1.2. Izvođačka praksa

Druga skupina pitanja odnosi se na učestalost izvođenja hrvatske suvremene glazbe na studiju i kasnije na radnome mjestu, bilo da je riječ o orkestru ili školskome sustavu. Na pitanja koja se odnose samo na studente, ispitanici koji su u radnome odnosu nisu odgovarali. Vrijedi i obrnuto.

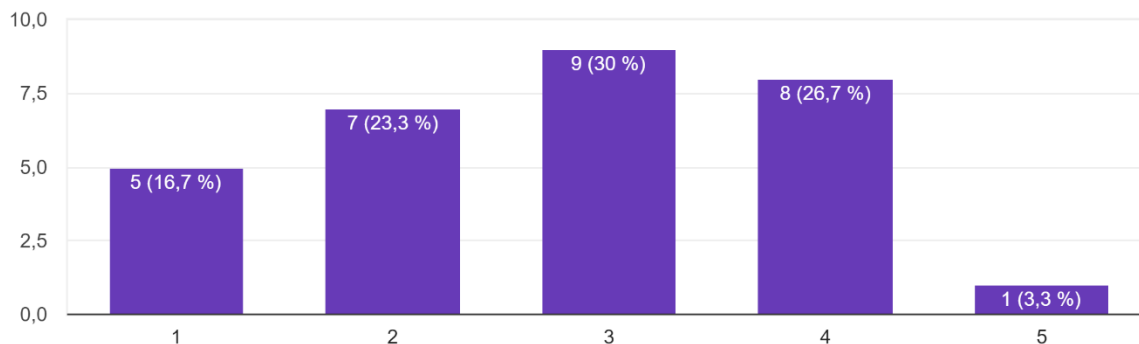
1. Koliko često izvodite suvremenu hrvatsku glazbu?

Ocjenom od 1 do 2 odgovorilo je 40%, ocjenom od 3 do 4 odgovorilo 56,7% i ocjenom 5 samo 3,3% ispitanika.

Graf 8: Zastupljenost hrvatske suvremene glazbe u izvodačkoj praksi

1. Koliko često izvodite suvremenu hrvatsku glazbu?

30 odgovora

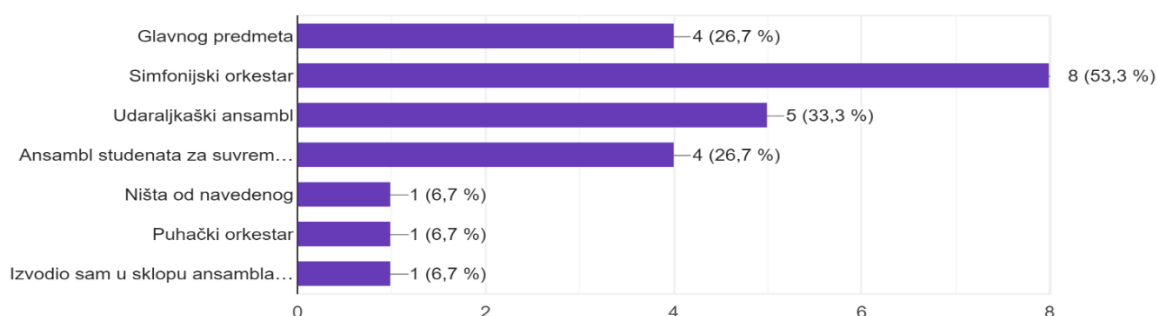
2. U sklopu kojeg predmeta najviše svirate hrvatsku suvremenu glazbu izuzmemo li skladbe prof. Igora Lešnika i prof. Ivane Bilić?

Na ovo pitanje odgovarali su samo studenti i mogli su odgovoriti s više odgovora. Najviše su istaknuli da sviraju hrvatsku suvremenu glazbu u sklopu Simfonijskoga orkestra Muzičke akademije, njih čak 53,3%.

Graf 9: Zastupljenost hrvatske suvremene glazbe u sklopu drugih predmeta

2. U sklopu kojeg predmeta najviše svirate hrvatsku suvremenu glazbu izuzmemo li skladbe prof. Igora Lešnika i prof. Ivane K. Bilić?

15 odgovora

3. U kojim prilikama najviše svirate hrvatsku suvremenu glazbu?

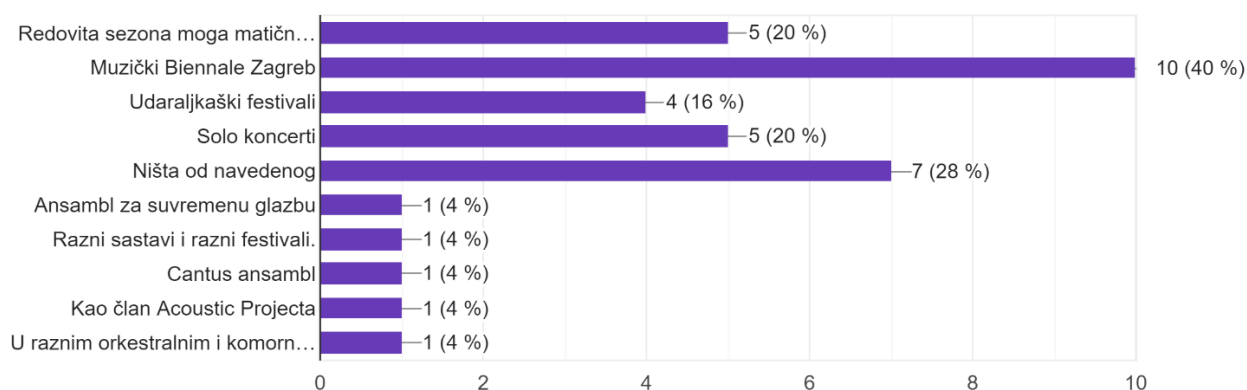
Na ovo pitanje odgovarali su samo zaposleni udaraljkaši i također su mogli odgovoriti s više odgovora. Najviše su istaknuli Muzički biennale Zagreb, njih 40%. Također, 40% ispitanika

navodi da najviše svira u sklopu sezone svojega matičnog orkestra te da je hrvatska suvremena glazba na repertoaru njihovih recitala.

Graf 10: Posebne prilike u kojima se najviše svira hrvatska suvremena glazba

3. U kojim prilikama najviše svirate hrvatsku suvremenu glazbu?

25 odgovora

4. Smatrate li da su hrvatski skladatelji dovoljno zastupljeni na programu Vašega orkestra? Molim kratko obrazložite.

Na ovo pitanje odgovorili su samo zaposleni udaraljkaši u orkestrima. 70% ispitanika odgovorilo je da su hrvatski skladatelji dovoljno zastupljeni na programu orkestra. Naveli su neka obrazloženja:

- Da, orkestar ima zakonom propisanu obvezu izvođenja određenoga postotka hrvatskih skladatelja u programu.
- Da, jesu. Gotovo svaki koncert sadržava jednu hrvatsku kompoziciju koja se često studijski snima nakon koncerta.
- Da, nekad možda i previše, bez da se filtrira kvaliteta skladbe.
- Mogli bi biti zastupljeniji.

Ostalih 30% odgovorilo je da nisu dovoljno zastupljeni.

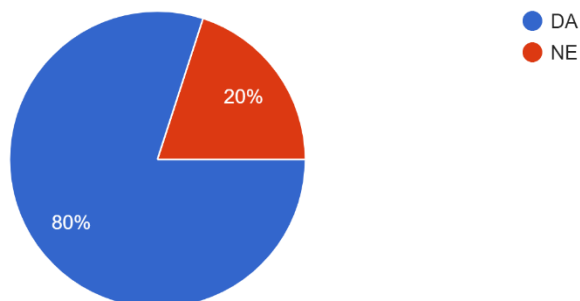
5. Jeste li ikada praisveli nekog hrvatskog skladatelja?

80% ispitanika odgovorilo je s odgovorom DA, a 20% s NE.

Graf 11: Postotak praizvedbi hrvatskog skladatelja

5. Jeste li ikada praizveli nekog hrvatskog skladatelja?

30 odgovora

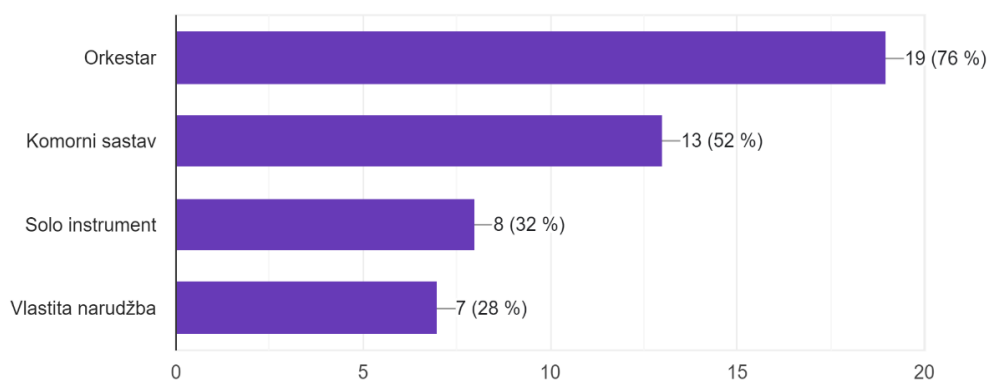
6. Ako ste praizveli nekog hrvatskog skladatelja, u kojem je kontekstu to bilo?

Na ovo pitanje odgovarali su svi ispitanici i mogli su ponuditi više odgovora. Najviše ispitanika, njih 76%, odgovorilo je da su praizveli hrvatskoga skladatelja tijekom sviranja u orkestru, manji postotak (52%) u komornim sastavima, a njih 28% zatražilo je da im se napišu nove kompozicije.

Graf 12: Prilike u kojima se izvela praizvedba

6. Ako ste praizveli nekog hrvatskog skladatelja u kojem je to kontekstu bilo?

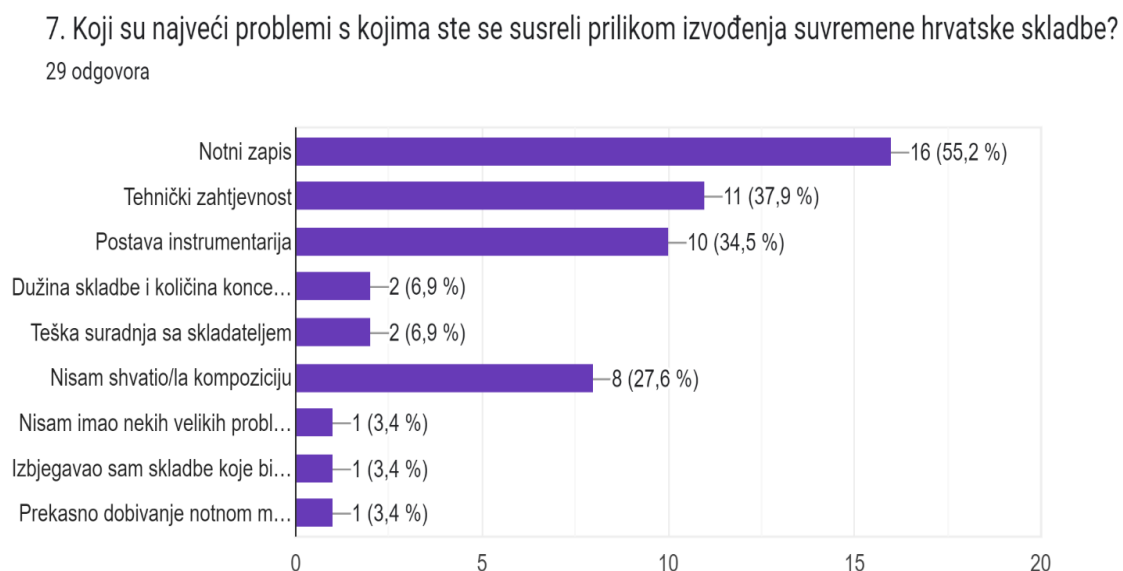
25 odgovora

7. Koji su najveći problemi s kojima ste se susreli prilikom izvođenja suvremene hrvatske skladbe?

Na ovo pitanje također su svi ispitanici mogli ponuditi više odgovora, a među njima (55,2%) najviše ističu probleme notnoga zapisa i tehničku zahtjevnost kompozicije. Navode i ostale probleme: postava instrumentarija (34,5%), dužina skladbe i koncentracija potrebna za izvedbu (6,9%), teška suradnja sa skladateljem (6,9%), nisu shvatili kompoziciju (6,9%), prekasno dobivanje notnoga materijala (3,4%). Samo jedan ispitanik nije imao problema, a jedan je izbjegavao skladbe koje bi mu mogle zadavati probleme.

Graf 13: Problemi prilikom izvođenja hrvatske suvremene skladbe

8. Slobodno navedite ostale probleme s kojima ste se susreli u svojoj izvođačkoj praksi.

U nastavku su navedeni odgovori ispitanika:

- Pisanje melodija koje nisu u rasponu instrumenta za koji se piše.
- Ponekad kao da nedostaje selekcija. Zna se dogoditi da na notni pult dođu note skladbe za koju je jasno da je napisana nabrzinu i loše.
- Smatram da se moderne kompozicije trebaju planirati i pripremati puno prije nego što je to trenutno običaj kod nas. Pogotovo za pripremu, organizaciju i samo planiranje cijelog koncerta. Česta pojava je da se na primjer, na Muzičkom biennalu

Zagreb na isti koncert ubace tri megalomanske skladbe koje iziskuju tri kompletno različita *set upa* pa je izrazito teško pronaći i instrumentarij i prostor za sekcijske pripreme, a da ne kažem već spomenuti kratak vremenski rok i dostavu notnog materijala koji je uza sve nespretno zapisan. Npr. kompozitor napiše liniju od 5 udaraljkaša koji svaki svira iste instrumente, ali u različito vrijeme, a moglo se zapisati da svaki izvođač svira jedan instrument od početka do kraja skladbe.

- (Ne)poznavanje udaraljki i zapisa istih (česte konzultacije), kada skladatelji klavijaturne udaraljke doživljavaju kao klavir pa su neke dionice teže savladive i puno vremena zna ići na logistiku i uvježbavanje, problemi s nabavkom opreme i instrumenata potrebnih za skladbu...
- Nedostatak instrumentarija.
- Nema problema.

3.1.3. Koncerti i slušanje hrvatske suvremene glazbe

Treća skupina pitanja u anketi odnosi se na udaraljkaške navike slušanja hrvatske suvremene glazbe i odlaske na koncerte gdje je takva glazba zastupljena na programu. Na ovu skupinu pitanja odgovarali su svi ispitanici.

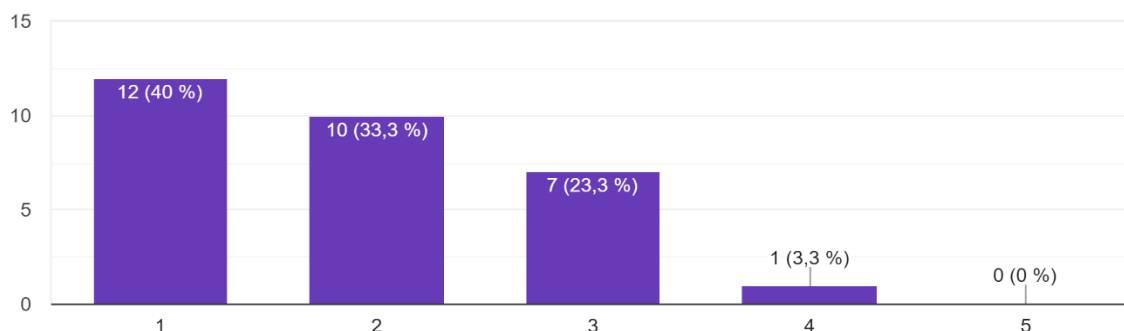
1. **Koliko često slušate hrvatsku suvremenu glazbu?**

S ocjenom 1 i 2 odgovorilo je oko 70% ispitanika.

Graf 14: Postotak slušanja hrvatske suvremene glazbe

1. Koliko često slušate hrvatsku suvremenu glazbu?

30 odgovora

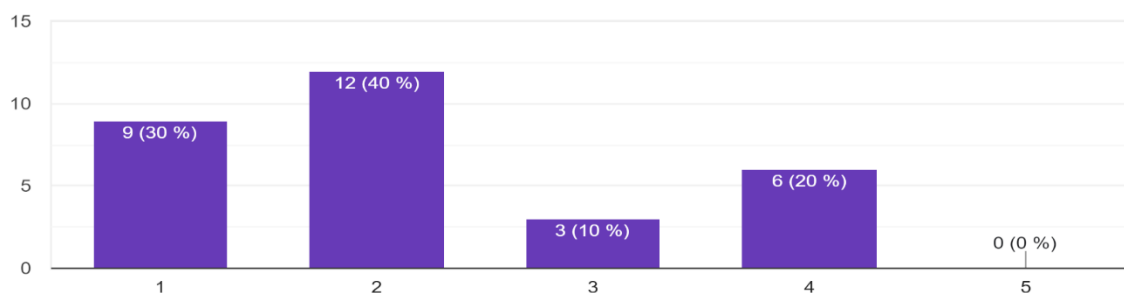
2. Koliko često odlazite na koncerte na kojima je zastupljena hrvatska suvremena glazba?

Isti postotak vrijedi i za odlaske na koncerte na kojima je zastupljena hrvatska glazba.

Graf 15: Postotak odlazaka na koncerte na kojima je zastupljena hrvatska suvremena glazba

2. Koliko često odlazite na koncerte na kojima je zastupljena hrvatska suvremena glazba?

30 odgovora

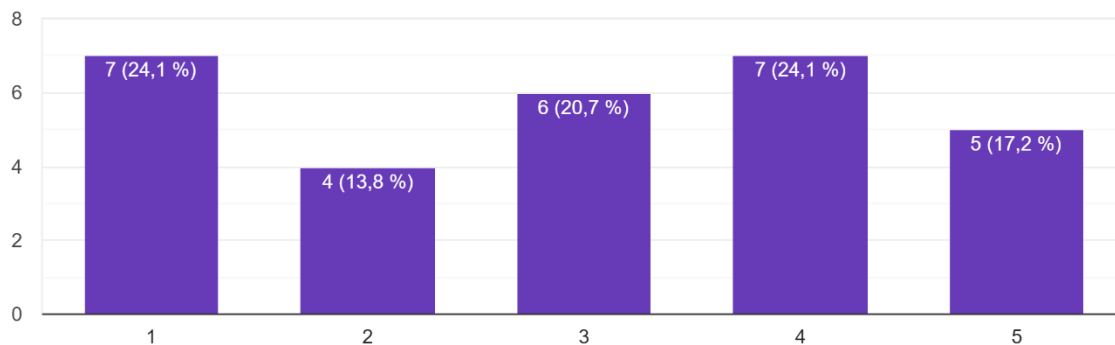
3. S kolikom pažnjom i zanimanjem slušate hrvatsku suvremenu glazbu na koncertima?

Kada se ispitanici ipak nađu na koncertima s repertoarom hrvatske suvremene glazbe, slušaju je s posebnim zanimanjem. Njih čak 41,3% navelo je visoke ocjene 4 i 5. Ipak, ova četvrtina koja sluša s nikakvom pažnjom nije zanemariva.

Graf 16: Postotak pažnje i zanimanja prilikom slušanja hrvatske suvremene glazbe

3. S kolikom pažnjom i zanimanjem slušate hrvatsku suvremenu glazbu na koncertima?

29 odgovora

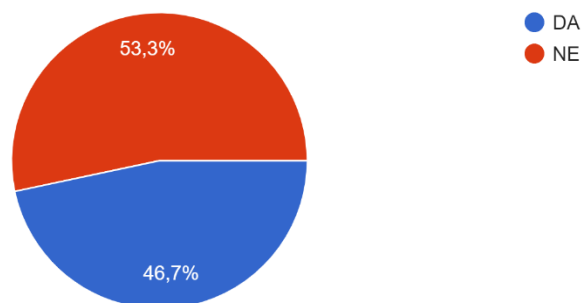
4. Informirate li se prije koncerta o hrvatskim skladateljima i njihovim skladbama koje se nalaze na programu?

53,3% ispitanika ne informira se prije koncerta o hrvatskim skladateljima i skladbama koje se nalaze na programu, a njih 46,7% ipak se informira.

Graf 17: Postotak informiranja o hrvatskim skladateljima i njihovim skladbama koje se nalaze na programu

4. Informirate li se prije koncerta o hrvatskim skladateljima i njihovim skladbama koje se nalaze na programu?

30 odgovora

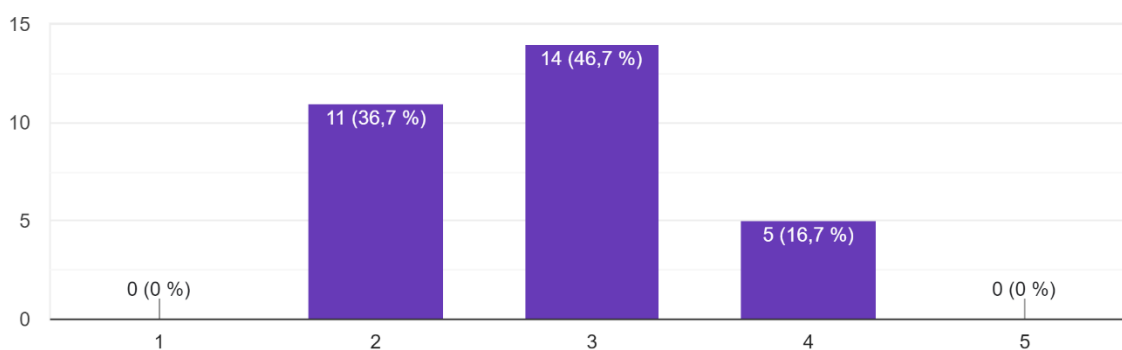
5. Smatrate li da hrvatski skladatelji barataju dobrim znanjem i poznavanjem udaraljkaških instrumenata i na temelju toga pišu u granicama tehničkih mogućnosti instrumenta?

Gotovo 50% ispitanika ocijenilo je srednjom ocjenom znanje hrvatskih skladatelja o udaraljkaškim instrumentima i njihov način pisanja za udaraljkaški repertoar.

Graf 18: Ocjena hrvatskih skladatelja o znanju i poznavanju udaraljkaških instrumenata

7. Smatrate li da hrvatski skladatelji barataju dobrim znanjem i poznavanjem udaraljkaških instrumenata i na temelju toga pišu u granicama tehničkih mogućnosti instrumenta?

30 odgovora

6. Molim Vas obrazložite svoj odgovor na prethodno pitanje.

Svoj odgovor ispitanici su i obrazložili:

- Možda da se novi mladi skladatelji trebaju više informirati o tehničkim mogućnostima instrumenata. Generalno mislim da njima nedostaje znanja.
- Ponekad (rijetko) pišu izvan granica izvedivosti. Puno češće pišu prejednostavne, banalne dionice za udaraljke koristeći velik instrumentarij koji je na kraju sam sebi svrha.
- Prilično solidno poznaju tehničku problematiku i mogućnosti instrumenata.
- Nemaju dovoljno iskustva sa skladanjem za udaraljke, što treba potaknuti novim narudžbama.
- Po iskustvu mislim da barataju solidnim znanjem te, ako imaju neki problem, pitaju.

- Često se događa da skladatelji ne razmišljaju o prostoru koji je potreban za određenu postavu instrumenata, no veći problem je što ne računaju na potrebno vrijeme za promjenu palica ili prelazak s jednog instrumenta na drugi.
- Ako se priča o skladateljima koji sviraju udaraljke, mislim da imaju vrlo dobar uvid na što se može ili ne može izvesti. Ako se priča o skladateljima koji ne sviraju udaraljke, ponekad se kao svirač treba nešto prilagoditi, ali uglavnom ima znanja u skladbama s kojima sam se susreo.
- Npr. jedan student kompozicije htio je da jedan izvođač odsvira akord s 5 tonova na zvonima, što nije izvedivo.
- Udaraljke su najmnogobrojnija obitelj instrumenata koja svakim danom raste tako da je jako izazovno obuhvatiti sva znanja, a da ima umjetničku kvalitetu.
- Neki znaju, neki ne znaju.
- Neki više, drugi manje.

7. Ako imate nešto za dodati i smatrate da bi moglo biti korisno u ovom istraživanju, slobodno napišite.

Ispitanici su dodatno komentirali sljedeće:

- Na našoj akademiji postoji kolegij: *udaraljke obligatno*, namijenjen prvenstveno studentima kompozicije i dirigiranja. Mnogo mladih kolega je pokazalo interes te su njihova djela dokazala solidno poznavanje mogućnosti i problematike udaraljkaških instrumenata.
- Suvremena glazba može biti vrlo interesantna, ali ne za svakoga, već samo za određenu skupinu ljudi.
- Mislim da bi Akademija trebala imati predmet za studij hrvatskih skladatelja.
- Treba novih kompozitora.
- Potrebna je veća edukacija o udaraljka općenito (upoznavanje s instrumentarijem, mogućnostima i tehnikama sviranja), a kompozitori bi trebali ulaziti „u učionice”, ne samo čitati o udaraljka. I nama udaraljkašima je izazovno s obzirom na to da smo najkompleksniji, a nažalost još uvijek nerijetko podcijenjeni. Neke skladbe bi znale imati „matematičku crtu” s naglaskom na puno ritamskih modulacija i poliritmija, ali toliko smo više od toga...

- Zvuk i muzika bi trebali biti misao vodilja i inspiracija, a ne ego onog tko piše muziku. Čim čovjek misli da je iznad muzike odmah je sve krivo.

8. Kako biste definirali hrvatsku suvremenu glazbu u jednoj rečenici?

Na ovo pitanje ispitanici su se mogli slobodno izraziti te su navedeni sljedeći odgovori:

- Mislim da se ona sve više razvija i ima dosta potencijala, ali bi se izvođači i slušatelji trebali više otvoriti i dati joj šansu kako bi se mogla razviti kako treba.
- Potrebno.
- Dobri temelji za svijetlu budućnost.
- Nije „Per Omnia” za svakoga.
- Na dobrom putu, ali treba strpljenja.
- Zvuči loše, oni koji tvrde suprotno se samo pokušavaju osjećati superiornije, da razumiju više od ostalih ljudi.
- Zanimljiva.
- Potreba za vrlo uzak krug ljudi.
- Horror.
- Ima boljeg.
- Zbilja ne znam. Pitanje za muzikologe.
- Ne bih, jer je od kompozitora do kompozitora potpuno drugačija – dobra/loša/prosječna/zanimljiva...
- Šarena.
- Bogata, ali akademska i ozbiljna.

3.2. Metodologija istraživanja intervjua sa skladateljima

Cilj i svrha ovoga dijela istraživanja jest prikazati stajališta samih hrvatskih skladatelja o hrvatskoj suvremenoj glazbi i kakvi su trendovi pisanja upravo za udaraljke. Intervjuu su pristupili hrvatski skladatelji koji su ujedno i profesori i studenti I. odsjeka za kompoziciju i teoriju glazbe na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu i profesori III. odsjeka za dirigiranje, harfu i udaraljke. Odgovori na pitanja u radu doneseni su kronološkim redom intervjuiranja:

- red. prof. art. Frano Đurović – I. odsjek
- red. prof. art. Berislav Šipuš – I. odsjek (pročelnik)
- Lovro Stipčević, student II. godine – I. odsjek, smjer elektronička kompozicija u klasi
red. prof. art. Vjekoslava Nježića
- doc. art. Ivan Josip Skender – III. odsjek
- red. prof. art. Ivana Bilić – III. odsjek (pročelnica)
- red. prof. art. Igor Lešnik – III. odsjek (dekan)
- Šimun Matišić, student V. godine – I. odsjek u klasi red. prof. art. Mladena Tarbuka.

Ispitanici su autorizirali razgovore. Svim ispitanicima postavljeno je istih 10 pitanja koja obuhvaćaju njihova iskustva, praksu i subjektivan dojam o zadanoj tematici.

1. Što kao skladatelj mislite o udaraljka? Daje li mnogobrojni instrumentarij prostora za inovativnost u pronalaženju novih zvukova i boja?

ĐUROVIĆ: Udaraljke su mi posebne kao instrument jer daju široku paletu boja kojima kao skladatelj pridajem izuzetno veliku pozornost. Izbjegavao sam „egzotične” udaraljke jer mi je jasno da je teško doći do pojedinog instrumentarija. Uvijek sam se vodio time da su one u službi tog orkestra i ansambla i da su postave praktične i za prostor u kojem se svira i za izvođače koji ih sviraju.

ŠIPUŠ: O udaraljka mislim sve najbolje. Teško je o njima govoriti kao o nekom novom instrumentu jer potječu iz davne prošlosti, ali svakako je na samom skladatelju da otkrije neki novi zvuk, boju ili neki instrument iz dalekih zemalja za koji mi možda ne znamo ni da postoji. Pojam novog, čak i kod udaraljki, bi se mogao pripisati u 20. stoljeću pojavi elektronike koja

se sve više počela primjenjivati u skladbama, te time pomaže u stvaranju nekih novih zvukova i boja.

STIPČEVIĆ: Udaraljkaški korpus smatram jednim od najzanimljivijih, upravo zbog svoje velike zvukovne palete, ali i brojnih mogućih tehnika. Vjerujem da je upravo mnogobrojni instrumentarij izvor inspiracije za mnoge skladatelje.

SKENDER: Udaraljke su fascinantna dio instrumentarija koji skladatelju može služiti na različite načine – kao ritamska osnova, boja, strukturna osnova ili podrška u skladbi. U svojoj suštini se ne razlikuju od ostalih instrumenata što se skladateljskog pristupa tiče. Količina postojećih udaraljki (diljem cijelog svijeta) zapravo dokazuje da su udaraljke ne do kraja istraženo područje, te prostora za inovativnost uvijek ima.

BILIĆ: Udaraljke imaju nebrojene mogućnosti. Radi se o velikoj grupi instrumenata koja uključuje različite materijale, tehnike stvaranja tona, kulturni i civilizacijski kontekst u kojima se koriste, pa tako osim specifične boje i artikulacije sa sobom nose i asocijativnost stila i podneblja.

LEŠNIK: Kao udaraljkaš-skladatelj i autor, između ostalog, nekoliko udaraljkaških koncerata, približio sam se točki u kojoj mi se čini najkreativnijim pokušati zaboraviti veći dio onoga što znam o udaraljkašima koje sam svirao više od pedeset godina. Čini mi se da nedostatak prirodne umjetničke inspiracije danas prečesto nadomještamo prekomjernom eksploatacijom svih mogućih udaraljki u okviru iste kompozicije ili njenog pojedinog ulomka. Trpanje svih mogućih zvukova u zadano trajanje, kako bi se eventualno pronašla neka nova kombinacija boja, uopće ne doživljam kao inovativnost. Zaključio bih da mogućnost korištenja ogromnog udaraljkaškog fundusa glazbala istodobno može biti i ograničavajuća za doseg umjetničkog rezultata.

MATIŠIĆ: Udaraljke su svakako jedna od skupina instrumenata koja kompozitorima pruža veliko bogatstvo u pogledu boja i raznovrsnih instrumentacijskih mogućnosti te ih ja vrlo rado i često koristim u svojim kompozicijama. Međutim, što se tiče pronalaženja novih zvukova i boja, moje je mišljenje da se to područje već odavno istražilo i da pretjerano istraživanje i eksperimentiranje vrlo često rezultira, paradoksalno, sličnim zvukovima i bojama.

2. Postoji li po Vama danas neki određeni smjer razvoja pisanja suvremene glazbe općenito i posebno za udaraljkaške instrumente?

ĐUROVIĆ: Vjerojatno postoji, ali toliko se puno stvari u suvremenoj glazbi događa u isto vrijeme u cijelom svijetu da je teško prikupiti sve informacije. Generalno je tendencija pisanja suvremene kompozicije uz pomoć određenih algoritama koje program sam posloži, a čovjek teško može sve odsvirati. Zaboravi se da ipak sve to na kraju izvode živi ljudi.

ŠIPUŠ: Trenutno živimo u vremenu u kojem ima puno različitih glazbi, netko bi to nazvao demokracijom, a netko anarhijom, a ja bih to nazvao „kaos”, ali u kojem vlada neki red. Čak i nered može biti kreativan. Trend koji je trenutno u modi su „akcije i reakcije”. Načelno smo te alate u skladanju već čuli, samo se oni oblikuju na različite načine.

Što se tiče udaraljki, danas je moguće primijetiti na pozornicama sve više instrumenata i udaraljkaša koji su doslovno „opkoljeni” setom, ali zna se dogoditi kako neki, rekao bih mudri skladatelji, iz tog sveg bogatstva udaraljki možda žele samo jedan udarac na jednom instrumentu, čime zapravo žele postići određenu paletu boja.

STIPČEVIĆ: Vjerujem da glazba danas nastavlja istraživati razne mogućnosti koje je predstavila elektronička glazba. U tom pogledu, ostaje još mnogo neotkrivenih zvučnih senzacija. Smatram da udaraljke i elektronička glazba imaju puno toga zajedničkog (u vidu zanimljivih efekata i zvučnih boja), te da su komplementarni u kontekstu žive elektroakustične izvedbe.

SKENDER: Postoji pluralizam stilova koji se u Hrvatskoj posebno vidi i ističe, te svaki skladatelj koristi udaraljke na svoj način, npr. eksperimentalno, gdje istražuju nove mogućnosti, dok drugi koriste već općeprihvaćene načine pisanja za udaraljke i razvijaju se u tom smjeru. Smatram da se pisanje za udaraljke može još više razvijati posebno u kombinaciji s elektroakustikom i multimedijom, a i na ostale načine kojima je jedina odrednica mašta.

BILIĆ: Živimo u vrijeme globalnog svijeta, multikulturalnosti i novih tehnologija, sve se to odražava i na umjetnost kroz mnogostrukost izraza i stilova. To može rezultirati bogatstvom ali i kakofonijom. Udaraljkaši zbog potrebe za emancipacijom vlastitih instrumenata i sebe kao izvođača ponekad upadaju u zamku dopadljivosti i stilske razbarušenosti koja bezbrižno i

samouvjereno prelazi granice kiča. Generalno mi se čini da su mladi glazbenici (ne samo udaraljkaši) danas konzervativniji.

LEŠNIK: Mislim da dvadesetak posljednjih godina postoji dominantni smjer u proizvodnji nove udaraljkaške literature koji bih opisao kao pokret, ili čak modu. Nazvao bih tu pojavu „globalnom” u lošem smislu. Kao da autori i izvođači pristajući uz takav stil, silno žele biti dopadljivi u svakom kutku svijeta. U tom pokušaju ne suzdržavaju se posuđivati ideje iz drugih kultura koje vrlo često uopće ne razumiju. Zbog toga zagovaram ono „naše” i prepoznatljivo, ne samo u glazbi, kako to što imamo za ponuditi (ili ćemo tek stvoriti) ne bi postalo nevažno, ili čak nepoželjno, samo zato što nije u „globalnom trendu”.

MATIŠIĆ: Iskreno govoreći, nisam pretjerani ljubitelj velike većine suvremene glazbe koja se piše za udaraljke danas, a kako vidim i čujem u razgovoru s kolegama udaraljkašima, to mišljenje je vrlo često. U suvremenoj glazbi za udaraljke postoji jako puno kompozicija koje ne samo da koketiraju s različitim žanrovima pop i jazz glazbe, što naravno samo po sebi i nije nužno loše, nego vrlo često i postaju neka čudna vrsta žanra s kojim su koketirale. Mislim da je velika šteta da neki od velikih skladatelja, što domaćih, što inozemnih nisu više ili uopće pisali za udaraljke solo, jer bi oni sigurno uvelike utjecali na udaraljkaški repertoar i skladatelje koji pišu za udaraljke.

3. Dok skladate razmišljate li o okolnostima i ograničenjima instrumenta/instrumenata i ostajete li u tehničkim okvirima ili istražujete nove mogućnosti izvođenja te pomičete granice „svirljivosti”?

ĐUROVIĆ: Treba uvijek pisati praktično jer nešto što je više zahtjevno pretpostavljam neće se tako lako svirati kasnije.

ŠIPUŠ: Što se tiče ekstrema i granice „svirljivost”, nisam baš sklon takvom pisanju, ali koristim različite mogućnosti koje ljudsko biće može koristiti npr. ruke, prste, nokte, noga, pokret, glas... Jako mi se sviđa ta doza teatra u skladbama i to me veseli jer time dokazujemo da glazba, iako je suvremena, može biti duhovita, zabavna, iznenađujuća.

STIPČEVIĆ: Prije početka stvaranja skica za kompoziciju uvijek volim istražiti instrumentarij za koji skladam. Uobičajeno to uključuje razgovor s instrumentalistima, proučavanje literature i raznih proširenih tehnika svojstvenih instrumentu. Uvijek nastojim provjeriti pojedine pasaže,

tehnike ili pak odjeljke u kompoziciji s izvođačem. Često koristim proširene suvremene tehnike na instrumentima – cilj mi je da skladba bude izazovna izvođačima, no naravno i izvediva.

SKENDER: Apsolutno je potrebno znati ograničenja instrumenta. Nikada neću pisati izvan opsega instrumenta i neću primjenjivati neki način sviranja kojim bi ga se moglo oštetiti. Više eksperimentiram u bojama koristeći udaraljke u raznim kombinacijama (s ostalim udaraljka ili instrumentima druge prirode).

BILIĆ: Da, postoji još prostora za razvoj u svakom smislu – neki su instrumenti u tom smislu više istraženi, neki manje. Sigurno da se mogu dogoditi nespretnosti u zapisu i skladanju, u velikoj većini slučajeva skladatelji će prilagoditi partituru. Ponekad je prevelika koncentracija izvođača na pitanje tehničke „svirljivosti”, a premala na dublje iščitavanje zapisa, brigu o tonu, izrazu i širem estetskom kontekstu.

LEŠNIK: Kad sam se početkom 1980-tih pojavio na domaćoj glazbenoj sceni kao solist na udaraljka, neizbježno sam „pomicao granice svirljivosti” na udaraljka po tadašnjim standardima. To i nije bilo posebice teško s obzirom na to da domaća udaraljkaška solistička scena tada nije postojala. Hvala Bogu, ta su vremena sada daleka prošlost. S druge strane, kao autodidakt u komponiranju, osjećam veliko poštovanje prema školovanim skladateljima, ali u svom radu uopće ne razmišljam o pomicanju granica svirljivosti jer me zanimaju potpuno drugi aspekti stvaralaštva.

MATIŠIĆ: Uvijek naravno razmišljam o ograničenjima instrumenata za koje pišem, a što se tiče istraživanja novih mogućnosti, mislim da su te mogućnosti već dovoljno istražene. Naravno da ne isključujem mogućnost novih načina sviranja i vjerujem u napredovanje sviračke tehnike bilo kojeg instrumenta, no ono što mi se vrlo često čini jest to da je nekim kompozitorima istraživanje efekata i „novih načina izvođenja” polazišna točka komponiranja, a ne rezultat neke muzičke ideje, što onda neminovno rezultira skladbama koje zvuče kao etide istraživanja zvuka. Naravno da su i takve etide potpuno legitiman pristup komponiranju, no smatram da zvučni efekti i „istraživanje” ne smiju biti sami sebi svrha, nego rezultat neke važnije ideje.

4. Prema Vašem mišljenju, je li suvremena glazba dovoljno zastupljena u obrazovanju izvođača i jesu li se danas u stanju nositi s izazovima tehničkih zahtjeva suvremenih partitura?

ĐUROVIĆ: Nije zastupljena dovoljno. Najveći je problem što je teško zainteresirati mlađe generacije za suvremenu glazbu. Problemi se vuku već iz osnovne i srednje škole jer je teško (što nije nemoguće) zainteresirati nekoga u 25. godini za suvremenu hrvatsku glazbu ako nije imao nikakav doticaj prije s njom. Prije svega profesori trebaju imati interes da se takvo nešto radi i možda tražiti nove narudžbe hrvatskih skladatelja i onda bi se i stvorio interes kod neke skupine djece prema takvoj glazbi.

ŠIPUŠ: Mogućnosti, tehničke, mladih glazbenika danas su veće nego prije 30 godina. Tehnika sviranja tradicionalnih instrumenata sve više napreduje i to se čuje, no drugo je pitanje našeg obrazovanja instrumentalista za sviranje suvremene glazbe i tu bih se složio kako suvremena glazba nije dovoljno zastupljena u nastavi, čak i do te točke u kojoj bi suvremena glazba bila tretirana podjednako kao i renesansa ili barok. Cijela priča se zaustavlja na osobnoj znatiželji što se događa u glazbi, npr. nakon 1930. godine u Europi. Potrebno je puno hrabrosti, volje, interesa, mentalne pripreme i vježbanja za novu glazbu. I takva glazba ima nešto genijalno i posebno u sebi i nosi određene segmente koje bi ljudi, koji studiraju glazbu, morali naučiti za vrijeme studija.

STIPČEVIĆ: Vezano za zastupljenost suvremenih partitura u obrazovanju izvođača, svakako mislim da bi se moglo još poraditi na tome. Postoji i svojevrsna averzija prema suvremenoj glazbi, često zbog kompleksnosti, raznih proširenih tehnika, estetike itd. Možda bi koristio zasebni predmet, kako za izvođače, tako i za skladatelje, s ciljem stvaranja međusobne interakcije, proučavanja partitura, razjašnjavanja tehnika itd.

SKENDER: Udaraljkaši su više izloženi suvremenoj glazbi pa bi se moglo reći da se još uvijek dobro nose s izazovima tehničkih zahtjeva suvremenih partitura, ali generalno smatram da suvremena glazba nije dovoljno zastupljena u obrazovanju. U svom radu pokušavam mladim generacijama otvoriti neke putove prema suvremenoj glazbi i izuzetno je važno da takva inicijativa kreće od samog profesora već i u nižim razredima osnovne škole. Važna je edukacija i djecu je ključno od malih nogu izlagati takvoj glazbi. Naš obrazovni sustav bi trebalo revidirati i uvesti neke promjene npr. kroz neke obavezne studentske programe jer literature i programa ima, ali inicijative nedostaje najviše.

BILIĆ: Da, no mislim da će se studij s vremenom trebati produžiti – glazbeni opus je ogroman. Osnovni alati za interpretaciju i razumijevanje suvremene glazbe moraju biti u rukama svakoga glazbenika.

LEŠNIK: Suvremena glazba je tu, na raspolaganju je i ravnopravno je zastupljena u obrazovanju naših udaraljkaša ili skladatelja, dok bi je u obrazovanju svih glazbenika možda ponekad moglo biti i više. Jedan od razloga za to je i prosječna starost literature koja se kod pojedinih instrumenata ili pjevanja mjeri čak i stoljećima. U tako dugom razdoblju nakupilo se mnogo obvezne i kvalitetne literature pa je teško svim vrijednim naslovima različitih razdoblja posvetiti odgovarajuću pažnju. Zbog toga za suvremenu glazbu prečesto ostane nedovoljno vremena.

MATIŠIĆ: Mislim da suvremena glazba nije dovoljno zastupljena u obrazovanju izvođača, a onda kao rezultat toga niti se izvođači nisu u stanju nositi s nekim izazovima suvremenih partitura. Međutim, također smatram da je suvremene glazbe generalno premalo na koncertnim i opernim programima u Hrvatskoj, tako da sve to čini jedan uzročno-posljedični krug.

5. Kada skladate, konzultirate li se s izvođačima – udaraljkašima? Kakva je generalno Vaša suradnja?

ĐUROVIĆ: Dapače, jako je bitno konzultirati se sa samim izvođačem. Uvijek sam sklon upoznati osobu i istražiti njene prijašnje izvedbe. Suradnja je važna cijelo vrijeme i dok je kompozicija u nastajanju jer uvijek ostaje prostora za nadopunu i možda pokoju ideju od samog izvođača.

ŠIPUŠ: Uvijek se konzultiram s izvođačima, ne samo zbog nekih tehničkih razloga i sviranja već više zbog boje, zvuka... Uvijek ima nekih novih momenata u sviranju.

STIPČEVIĆ: Naravno, volim se uvijek posavjetovati s kolegama instrumentalistima, bilo za solo instrument ili veći instrumentalni korpus. Smatram da je interakcija između skladatelja i izvođača od iznimne važnosti jer pridonosi iskustvu, razjašnjavanju raznih problematika, ali i često dugotrajnom poznanstvu koje rezultira daljnjim angažmanima i suradnjama.

SKENDER: Konzultiram se s izvođačima kad se radi o bilo kojem instrumentu, ne samo za udaraljke. Konzultacije su najčešće zbog neke tehničke prirode instrumenta, o veličini instrumentarija... Nikada nisam imao problema s udaraljkašima i nikad se nije dogodilo da sam

morao kompletnu kompoziciju promijeniti zbog nečega što je nemoguće odsvirati. Tu i tamo bi se možda poneke stvari dodale u kompoziciji.

BILIĆ: Kao i sa svime, bitno je da i jedni i drugi – i skladatelji i izvođači pristupaju svome poslu profesionalno, s poštovanjem i, nadam se, umjetničkim žarom i znatiželjom, željom za istraživanjem.

LEŠNIK: Za dionice glazbala koje sam ne sviram (a takvih je srećom mnogo) uvijek sam se konzultirao s odgovarajućim stručnjacima. Kažem srećom jer je to prigoda za mnogo naučiti, ali ne samo o tehničkim aspektima pojedine dionice, nego i o karakteru izvođača. Oba spomenuta aspekta izvedbe smatram jednako važnima.

MATIŠIĆ: Uvijek se konzultiram s izvođačima bilo kojih instrumenata za koje pišem, možda i najmanje s udaraljkašima, s obzirom na to da sam i sam udaraljkaš, tako da mi je instrument vrlo dobro poznat. Sve suradnje oko narudžbi koje sam do sada imao bile su vrlo ugodne.

6. Kakvo je Vaše iskustvo s narudžbama za udaraljke? Ako ih je bilo, o kojim se narudžbama radilo i za koju prigodu?

ĐUROVIĆ: Ovo je prvi put da pišem za solo udaraljke – „Imaš dobar dribling a praviš se lud” za 4 timpana i prigoda je diploma. Ostale kompozicije u kojima su zastupljene udaraljke: „Eine kleine Pivotmusik” za violončelo i udaraljke, „I'm easy like Sunday morning” za flautu, violinu i udaraljke, „Dongon” za bariton, trubu, klavir i udaraljke.

ŠIPUŠ: Moj vrhunac pisanja solističkog repertoara za udaraljke bile su dvije kompozicije: *Goan koncert za timpane i gudače* za prof. Igora Lešnika i koncert za udaraljke i orkestar *In the proximity of the Planet Coral* za udaraljke i orkestar koji sam posvetio kineskom udaraljkašu Li Biao-u. Kasnije bih istaknuo i skladbu *Anarhokor* posvećenu Cantus ansambli i njihovim izvođačima – udaraljkašima, ali ona je zapravo posvećena, čisto iz sentimenta, jednoj važnoj skupini prijatelja s Filozofskog fakulteta u Zagrebu, koji su osnovali svoj bend još tijekom studija, 80-tih godina prošlog stoljeća, a zvao se Anarhokor. Jedan od tih mojih prijatelja i glazbenika u tom bendu također je bio ključan za nastanak moje Pasije, kao idejni začetnik libreta za tu skladbu..., a u kojoj su isto zastupljene udaraljke, i to s velikim setom!

STIPČEVIĆ: Do sada sam imao jednu narudžbu, i to od kolege udaraljkaša Luke Ivira koji će skladbu „Acatalepsy” za udaraljke i elektroniku praižvesti ove godine na svom diplomskom ispitu. Riječ je o dugo planiranom projektu i suradnji koja je svakako produbila moje

promišljanje o udaraljkaškom korpusu, literaturi i mogućnostima instrumenata. Imam samo riječi pohvale za kolegu Ivira, riječ je zaista o uspješnoj suradnji.

SKENDER: Imao sam više narudžbi za udaraljke i prvo moje iskustvo bilo je za vrijeme studija. Kompozicija je bila naručena za 3 udaraljkaša i ne smatram je posebno uspjelom. Kasnije bih istaknuo kompozicije „Circles” za klarinet i udaraljke, „White Line Fever” za kvartet udaraljki, „Ginger Blues” za vibrafon...

BILIĆ: Kao izvođač sudjelovala sam u mnogim narudžbama, na poseban način su mi drage naravno one „obiteljske”, nastale iz pera moga oca, iako bi ih se teško moglo nazvati narudžbama u pravom smislu riječi (*Toccata, Concerto for Ivana*). Suradivala sam kroz narudžbe s mnogim hrvatskim i inozemnim skladateljima (Mladen Tarbuk, Silvio Foretić, Dubravko Detoni, Olja Jelaska, Ivana Kiš, Gordan Tudor, Tihomir Ranogajec, Bruno Giner, Alejandro Vinao, Jean Luc Rimey Meille, Teodora Stepančić, Lucas Guinot i mnogi drugi), naručivanje novog djela uvijek me iznimno veseli. Kao autor također sam bila u prilici ostvariti niz narudžbi.

LEŠNIK: Imam bogato iskustvo kao naručitelj izvođač, ali i kao autor koji radi po narudžbi. Nemam dovoljno vremena da bih katalogizirao popis, ali više od dvadeset domaćih te inozemnih skladatelja je na moj poticaj skladalo djela koja sam premijerno izveo. Primjerice, GOAN Concerto za timpane i gudače Berislava Šipuća, ZILDJIAN Concerto za udaraljkaša solistu i duhački orkestar Mladena Tarbuka, Koncert za timpane i orgulje Anđelka Klobučara, ciklus za udaraljke i trio gitara Marka Ruždjaka i drugi. Od inozemnih skladatelja spomenut ću samo Ney Rosauero, Franz Cibulka ili Serge Folie – u njihovim djelima sam i koautor solo dionice. Kada je riječ o narudžbama koje sam ostvario kao skladatelj, nekoliko primjera su: WATER SCULPTURE za marimbu i gudački orkestar napisao sam za Marimba Universal Competition u Belgiji, OLYMPIAN DRUMS za solista i elektroniku za olimpijadu u Pekingu, DWARFS za veliki udaraljkaški ansambl za PASIC u Nashvillu, GORMANDIZER za *multipercussion* za otvaranje restorana Paula Bocusea u Lyonu, DESERT THORN za vibrafon i tape za radio dramu Gilgameš...

MATIŠIĆ: Imao sam dvije narudžbe za udaraljke. Jedna je bila za Hrvoja Sekovanića u sklopu slavljeničke godine Cantus Ansambla i zove se „Mor” za *multipercussion*, a druga je bila napisana za Filipa Merčepa, prouzvedena ove godine na Muzičkom biennalu Zagreb, a zove se „Mono-log/Razgovori” za marimbu i vibrafon. Meni, kao mladom skladatelju, svaka narudžba puno znači i uvijek im se jako veselim.

7. Smatrate li da su profesionalni udaraljkaši u Hrvatskoj dovoljno upoznati s opusima domaćih skladatelja?

ĐUROVIĆ: Profesionalni udaraljkaši nisu dovoljno upoznati i neke stvari sistemski treba mijenjati. Mala smo zemlja i mali je to krug ljudi što se tiče i skladatelja i udaraljkaša i svi smo zatrpani različitim poslovima i teško se specijalizirati za konkretno jedno zanimanje pa su interesi na različitim poljima i možda je došlo do nekog zasićenja. Ne stignu sve informacije doći do svakoga jednako brzo.

ŠIPUŠ: Smatram da ne poznaju opuse domaćih skladatelja, od Kelemena, Maleca, Horvata pa sve do danas i držim kako nisu dovoljno upoznati s partiturama koje postoje.

STIPČEVIĆ: Nažalost, nisam siguran, te smatram da ne mogu točno odgovoriti na ovo pitanje.

SKENDER: Nisu dovoljno upoznati i nažalost mislim da većinu to baš i ne zanima dovoljno da bi sami istražili tko i na koji način piše. To nije problem samo u sekciji udaraljkaša, već općenito.

BILIĆ: Ne.

LEŠNIK: Dojma sam da bi profesionalni udaraljkaši općenito mogli i bolje poznavati opuse domaćih skladatelja, ali postoje pokazatelji da smo na dobrom putu to promijeniti.

MATIŠIĆ: Smatram da nisu dovoljno upoznati, ali mislim da je to problem koji se tiče svih instrumentalista, a ne samo udaraljkaša. Kao i kod pitanja br. 4, mislim da je repertoar hrvatskih orkestara i opera staromodan, tako da ne čudi što izvođači, a ni publika, nisu upoznati s opusima domaćih skladatelja. Generalno mislim je potpuno krivo to što se veliki broj suvremenih domaćih skladbi može čuti samo na praizvedbama, smatram da bi promocija suvremene hrvatske glazbe (i dirigenata), trebala biti jedna od najvažnijih zadaća naših orkestara i ansambala.

8. Iz ankete provedene među kolegama udaraljkašima, 80% ispitanika izjasnilo se da nema dovoljno hrvatske literature za udaraljke solo. Što mislite, koji je uzrok tome?

ĐUROVIĆ: Problem je i u nama skladateljima jer isto tako puno pišemo i radimo različite stvari da jednostavno nam možda ne pada na pamet pisati nešto na svoju ruku ako nije riječ o narudžbi. Posao nam ne ostavlja dovoljno prostora za takvo nešto. Pojedinci bi trebali sami

istraživati i tražiti narudžbe. Možda bi se moglo potaknuti pisanje nekim većim projektom na višim razinama. Opet sve ovisi o pojedincu i njegovom interesu.

ŠIPUŠ: Potrebno je puno hrabrosti za naručiti kompoziciju za udaraljkaški ansambl ili solo. U Hrvatskoj nije baš čest slučaj. Zahvaljujući Biennalu i Glazbenoj tribini u Opatiji taj se segment malo popravio. Dosta je pomogao i prof. Lešnik otvaranjem odsjeka, formiranjem Bing Banga... Također sve ovisi i o afinitetima skladatelja. Neki se možda nisu još odvažili pisati za udaraljke. Bilo bi možda dobro da se za svaki instrument na studiju napravi jedna lista popisa literature domaćih skladatelja i da se ljudi malo upoznaju s tim kroz 10 semestara. Npr. mogu se posvetiti koncerti ili portreti nekim skladateljima i to može svaki instrument posebno na svakom odsjeku.

STIPČEVIĆ: Premda nisam siguran što je uzrok toj pojavi, volio bih svojim opusom doprinijeti rješavanju navedene situacije.

SKENDER: Pitanje je interesa samih izvođača i što njih zanima. Svakako mislim da bi skladateljima bilo izuzetno drago da ih se pita da pišu skladbe za udaraljke i podržali bi tu inicijativu. Nažalost nemamo dovoljno slobodnog vremena da sami pišemo iz svoje neke ideje za pojedini instrument, a da nije o narudžbama riječ.

BILIĆ: Uzrok tome je malen broj udaraljkaša zainteresiranih za nova djela i stilsku širinu. Nova djela nastaju na poticaj ili uz narudžbu ili pak kada skladatelj bude inspiriran određenim izvođačem za kojega želi napisati djelo.

LEŠNIK: Teza da „nema dovoljno” hrvatske literature za udaraljke solo upitna je. Na to upućuje već i odgovor na pitanje br. 6. te primjeri nekoliko recentnijih udaraljkaških diplomskih ispita na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Na tim programima smo uz djela za udaraljke renomiranih hrvatskih skladatelja poput primjerice Igora Kuljerića ili Borisa Papandopula mogli čuti i više zanimljivih praižvedbi kvalitetnih djela mladih hrvatskih skladatelja, primjerice Šimuna Matišića, Jurice Hrenića ili Tomislava Olivera. S obzirom na veličinu države i broj stanovnika uopće ne stojimo loše po tom pitanju, ali naravno da uvijek može i mora bolje. Posebice ne bi trebalo travu na susjedovoj livadi uvijek smatrati zelenijom.

MATIŠIĆ: Uzrok tome sigurno nije samo jedan, ali ono što je također sigurno je to da svaki student udaraljki ima mogućnost pitati profesore i studente kompozicije da napišu neku novu kompoziciju za njih, a koliko sam ja upoznat i s jednim i drugima, vjerujem da će im biti drago i da će vrlo rado prihvatiti takvu narudžbu.

9. Anketa je također pokazala da izvođači udaraljkaši nailaze na prepreke po pitanju tehničke izvodljivosti, načina notnog zapisa te kompleksnosti postave instrumenata, pri čemu posebno ističu mlađu generaciju skladatelja. Kakav je Vaš komentar?

ĐUROVIĆ: Nedostaje prakse i iskustva. Ponekad nedostaje i vremena gdje se mlađi studenti skladatelji ne stignu konzultirati s izvođačima oko izvedbe pa „greške” popravljaju naknadno i na njima se uči, što je normalno za vrijeme studija. Bitna je komunikacija i poznavanje instrumenta i njegove mogućnosti, a to se jedino može dobiti praksom. Zato je potrebno potaknuti mlađe generacije novim narudžbama. A drugi je problem što možda velika većina kada piše za neke veće sastave, udaraljke ostavlja za kraj kao neka nadopuna boje, efekata i ritam mašine pa ne razmišlja o praktičnosti i koliko ljudi je potrebno za provođenje jedne takve ideje u ansamblu ili orkestru i tu nastanu problemi. Mlada osoba se mora susresti s tim instrumentom uživo i uočiti probleme na licu mjesta jer teško je sve te stvari naučiti samo iz školske literature dok to ne dožive sami.

ŠIPUŠ: Generalno smatram da naši udaraljkaši u Hrvatskoj mogu itekako odgovoriti tehničkim zahtjevima koje im postavljaju skladatelji i s tim u mojoj profesionalnoj karijeri nije bilo nikada problema. Naši skladatelji dobro pišu za udaraljke. Svakako mlađim generacija treba dosta iskustva kojeg mogu dobiti jedino pišući takve kompozicije za udaraljke i kada uživo poslušaju kako one zvuče kada ih živa osoba svira. Iz toga će najviše naučiti. Puno znači suradnja studenata kompozicije i izvođača i toga treba biti sve više. Starije generacije skladatelja su imale više sreće po pitanju narudžbi svojih generacija izvođača nego što je to danas.

STIPČEVIĆ: Za razliku od instrumentalista, koji do upisa studija broje već desetak godina iskustva sa svojim instrumentima, studenti kompozicije su prilikom upisa na Akademiju još početnici u svom zanatu. Tijekom pet godina studija trebaju savladati brojne kompleksne glazbene forme te upoznati sve instrumente simfonijskog orkestra. Nemoguće ih je sve poznavati na razini izvođača, stoga se u procesu učenja zasigurno dogode i pogreške. Ovdje je ključna i strpljivost te povjerenje izvođača – svakom suradnjom napredujemo kao skladatelji i stječemo iskustvo koje će zasigurno rezultirati novim djelima. Vjerujem da se kroz suradnju s izvođačem mogu nadići i sve spomenute prepreke. Upravo sam imao priliku, kroz svoju skladbu, razgovarati i razmatrati najbolja rješenja, kako za tehničke poteškoće, tako i za notaciju i postavu instrumenta. Kolega Ivir je bio iznimno susretljiv.

SKENDER: Za vrijeme studija imao sam priliku slušati nastavu udaraljki obligatno gdje sam upoznao mogućnosti instrumenata te sam probao i neke stvari sam svirati. Tim znanjem ravnam se dandanas prije nego što krenem pisati nešto za udaraljke. Mlađa generacija se velikom većinom vodi računalom i programom u kojem je sve moguće odsvirati i sve dobro zvuči, a u stvarnosti to nije tako i tu nastaju problemi. Nedostaje prakse i istraživačkog rada u kojem će se oni na licu mjesta susreti s problemima i ograničenjem instrumenta. Potrebno je ozbiljno znanje instrumentacije prije same orkestracije. Nekada se lako zaboravi da sve što program odsvira za takvo nešto je potrebno možda više ljudi.

BILIĆ: Normalno je da mlađi skladatelji još uče. Mislim da najviše nedoumica postoji oko notnog zapisa.

LEŠNIK: Bez konkretnih primjera o upitnoj tehničkoj izvodljivost ili načinu notnog zapisa nisam u stanju ponuditi sadržajne odgovore jer rješenja takve problematike ne ovise samo o kompetentnosti skladatelja nego i o spremnosti te informiranosti izvođača. O kompleksnosti postave instrumentarija sam se već dovoljnoj mjeri odredio u odgovoru na pitanje br. 1.

MATIŠIĆ: Mislim da se u današnje vrijeme, kada su dostupne knjige, videa, internet stranice i uostalom kontakt s izvođačima bilo kojeg instrumenta, ne bi smjelo događati da skladatelji pišu nešto što na nekom određenom instrumentu nije moguće odsvirati. Moj osobni pristup u situaciji u kojoj nisam siguran u izvedivost ili spretnost nekog mjesta koje sam napisao, je da fotografiram taj dio nota i pošaljem nekome od prijatelja koji sviraju instrument za koji u tom trenutku pišem. U nekoliko minuta dobijem odgovor i onda sam miran, a vrlo često i naučim nešto novo o dotičnom instrumentu.

10. Biste li još nešto dodali na ovu temu?

ĐUROVIĆ: Ne.

ŠIPUŠ: Drago mi je što postoji studij udaraljki na našoj Akademiji i moramo svi biti ponosni na to jer on daje jako dobar temelj za daljnje usavršavanje naših studenata.

STIPČEVIĆ: Ne.

SKENDER: Mislim da je budućnost razvoja udaraljki baš u suvremenoj glazbi i veliko je to područje kojem treba oprezno pristupiti jer ako se krene „svaštariti” neće ispasti najbolje i zato možda ljudi u startu imaju neke predrasude. Najveći problem je što se izvođači, u ovom slučaju udaraljkaši, fokusiraju samo na udaraljkaški repertoar i na svoj instrument, a ne šire vlastite

horizonte i nisu svjesni što sve postoji u glazbi i što nam ona pruža. Ali opet, sve ovisi o pojedincu. Nedostaje slušanje glazbe.

BILIĆ: Ne.

LEŠNIK: Pozdravljam nastojanje da se temi „izvođačke realnosti” pristupi kritički i angažirano. No, upozorio bih da nekoliko pitanja već sugerira odgovore ili ukazuje na mišljenja koja nisu zasnovana na dovoljno iskustva koje bi potkrijepilo generalizirajuće i/ili kategoričke ocjene poput „premao” ili „nedovoljno” u kontekstu sadržaja ankete. Svojim odgovorima sam, nadam se, ponudio nekoliko informacija koje bi mogle doprinijeti objektivnom sagledavanju trenutnog stanja u hrvatskom udaraljkaškom repertoaru, doprinijeti njegovoj boljoj valorizaciji te nadasve njegovom najvažnijem aspektu – razvoju. Vjerujem da sam time na tragu namjere i ove ankete.

MATIŠIĆ: Ne.

4. Analiza dobivenih rezultata

4.1. Analiza ankete

Analizom rezultata ankete moguće je utvrditi da interes za hrvatsku suvremenu glazbu itekako postoji među izvođačima udaraljkašima, a najviše se ističe u odgovorima o interesu za hrvatsku suvremenu glazbu tijekom i nakon studija, gdje je više od 60% ispitanika izrazilo snažan i određen interes. No, problem je u tome što se interes pojavljuje tek za vrijeme ili nakon studija jer doticaja s hrvatskom suvremenom glazbom u osnovnoj i srednjoj glazbenoj školi gotovo da i nije bilo. Na povećanje interesa utječu sveučilišni profesori (40% ispitanika ocijenilo je utjecaj svojega profesora u stvaranju interesa prema hrvatskoj suvremenoj glazbi s visokom ocjenom), ali i činjenica da su se ispitanici za vrijeme studija, uz glavni predmet, susreli s hrvatskom suvremenom glazbom i kroz ostale kolegije kao što su: *Ansambl studenata Muzičke akademije za suvremenu glazbu, komorna nastava i Udaraljkaški ansambl Bing Bang*. Samo 16,7% ispitanika prvi se put susrelo s hrvatskom suvremenom glazbom u osnovnom i srednjoškolskom glazbenom obrazovanju. Kada je riječ o hrvatskoj literaturi za udaraljke solo, ispitanici (80%) ističu da je nema dovoljno. Jedan od mogućih razloga i njihova viđenja situacije leži u činjenici da su se velikim dijelom kompozicije koje su udaraljkaši svirali za vrijeme studija u okviru glavnog predmeta ponavljale i zbog toga nisu imali doticaj s nekim drugim novim skladbama. Izdvajam one koje su se najviše ponavljale:

- Ivana K. Bilić: *Wild Rose, Tafate, S Dance*
- Boris Papandopulo: *Koncert za ksilofon i gudače, Koncert za timpane i orkestar*
- Igor Lešnik/Franz Cibulka: *Koncert za udaraljke, Olympian drums, Desert Thorn, 20 years later, Nino Nina*.

Važan je i podatak da udaraljkaška izvođačka praksa hrvatske suvremene glazbe ostavlja još mnogo prostora za napredak (samo 30% ispitanika dalo je visoku ocjenu za učestalost izvođenja). Još uvijek najvećim dijelom izvodi se u sklopu Muzičkog biennala Zagreb (40% ispitanika). Prema ispitanicima zaposlenima u orkestrima (20%), dobra je zastupljenost hrvatskih skladatelja na programu u sezoni orkestrara.

Dotaknemo li se praiizvedbi, pohvalan je podatak da je čak 80% ispitanika praiizvelo hrvatskog skladatelja i najviše se radilo o praiizvedbi orkestralnog djela (76%). 28% njih zatražilo je narudžbu za novo solo ili komorno djelo, što upućuje na to da inicijativa ipak postoji.

Najveći su problemi koje ispitanici navode pri izvođenju hrvatske suvremene skladbe notni zapis (55,2%) i tehnička zahtjevnost (37,9%). Uzrok tomu mogu biti dva razloga:

- suvremena glazba nije dovoljno zastupljena u obrazovanju izvođača, a kao rezultat toga ni izvođači se ne mogu nositi s nekim izazovima suvremenih partitura
- za neke skladatelje nedostaje prakse i istraživačkoga rada u kojemu će se oni na licu mjesta susreti s problemima i tehničkim ograničenjem instrumenta.

Također, njih 34,5% navodi problem postave i nedostatak instrumentarija.

Polovica ispitanika dala je hrvatskim skladateljima srednju ocjenu za znanje i poznavanje udaraljkaških instrumenata, a kao glavni razlog navode neinformiranost oko postave i praktičnoga zapisa. U tome najviše ističu mlađe generacije skladatelja (80%). Isto tako, svjesni su koliko je poznavanje udaraljkaškoga instrumentarija zahtjevno za skladatelja, uzimajući u obzir iskustvo i praksu pisanja koje mlađe generacije skladatelja još uvijek nemaju, što bi trebalo unaprijediti poticanjem novih narudžbi. Ono što mlađima nedostaje, a starije generacije skladatelja to još uvijek njeguju, jest veća suradnja s izvođačima udaraljkašima, ali vrijedi i obrnuta veza. Više narudžbi – više iskustva.

Ozbiljan i negativan trend kod udaraljkaša je manjak slušanja hrvatske suvremene glazbe i rijetki odlasci na koncerte (70,3%). Tom negativnom trendu pridonosi i podatak da se njih čak 53,3% ne informira o djelu i skladatelju koji se nalazi na programu. Da je informiranost veća, možda bi i interes bio veći, ali o tome možemo samo nagađati. Vjerojatno je tu još niz drugih problema kao što je marketing, društvene mreže i slično te jesu li sve ključne informacije o programima, skladbama i samim skladateljima došle jednako do svekolike publike u pravo vrijeme.

4.2. Intervju sa skladateljima

Jedno u čemu se svi slažu jest da udaraljkaški instrumenti, zbog širine instrumentarija, daju raznovrsno bogatstvo boja i zvukova koje je po prema mišljenju skladatelja još uvijek neistraženo područje, dok s druge strane ispitanici udaraljkaši skladatelji to područje smatraju već dovoljno istraženim i prema njihovom mišljenju sve su kombinacije zvukova već odavno otkrivene. „Dodatnim istraživanjem samo bi se ograničio krajnji umjetnički rezultat djela” (Igor Lešnik), što potvrđuje stajalište iz ankete ispitanih udaraljkaša. Pretjeranim istraživanjem i kompliciranim zapisom odbijaju izvođače od izvedbe takva djela.

Iz toga proizlazi pitanje u kojemu smjeru ide razvoj pisanja suvremene glazbe, posebno za udaraljkaške instrumente. Tendencija je zasigurno u elektroničkoj glazbi u „kombinaciji elektroakustike i multimedije” (Ivan Josip Skender), koja je sve više prisutna i na našim prostorima, a izvan Hrvatske je, recimo to tako, i moda, dok s druge strane udaraljkaši navode da je „drugi smjer pisanja glazbe u različitim žanrovima kao što su pop i jazz glazba, pa time i nastaje neka čudna vrsta žanra i smjera razvoja čiji rezultat i nije baš uvijek uspješan” (Šimun Matišić).

Ispitanici su također naveli da stalno razmišljaju o okolnostima i ograničenjima instrumenata i ostaju u tehničkim okvirima dok skladaju, ali i da razmišljaju i o nekim drugim kombinacijama instrumentarija kojima mogu postići potpuno druge boje i zvukove. Izazovi se mogu staviti pred izvođače, no to ne smije umanjiti kvalitetu izvedbe te tako time „efekti i istraživanje ne smiju biti sami sebi svrha, nego rezultat neke važnije ideje” (Šimun Matišić). Granice „svirljivosti” već su se odavno pomaknule, ali danas je još uvijek prisutna „prevelika koncentracija izvođača po pitanju tehničke svirljivosti, a premala na dublje iščitavanje zapisa, brigu o tonu, izrazu i širem estetskom kontekstu” (Ivana Bilić).

Podijeljena su mišljenja oko zastupljenosti suvremene glazbe u obrazovanju izvođača i jesu li se u stanju nositi s izazovima tehničkih zahtjeva partitura. Dok skladatelji navode negodovanje vezano uz tu tematiku i kritički pristupaju obrazovnomu sustavu u kojemu bi trebale uvesti promjene kroz neke obvezne studijske programe, jer studenti izražavaju „averziju prema suvremenoj glazbi, često zbog kompleksnosti, raznih proširenih tehnika, estetike” (Lovro Stipčević), s druge strane udaraljkaši prof. Bilić i prof. Lešnik iznose pozitivna stajališta u kojima naravno uvijek postoji mjesto za razvoj i napredak, ali kao uzrok ističu da za suvremenu glazbu prečesto ostane nedovoljno vremena.

Na temelju svojega dosadašnjeg iskustva pisanja za udaraljke, skladatelji se slažu u jednome, a to su konzultacije s izvođačima dok su skladbe još u fazi nastajanja i kad se završe. Najčešće se konzultiraju zbog tehničke prirode instrumenta, ali i zbog brojnih drugih stvari kao što je veličina instrumentarija itd. „Interakcija između skladatelja i izvođača od iznimne je važnosti jer pridonosi iskustvu, razjašnjavanju raznih problematika, ali i često dugotrajnom poznanstvu koje rezultira daljnjim angažmanima i suradnjama.” (Lovro Stipčević).

S druge strane, u anketi udaraljkaši navode da bi suradnja skladatelja i izvođača trebala biti veća, pogotovo kada je riječ o mlađim generacijama, što jednim dijelom iz razgovora sa skladateljima i dokazuje činjenica da tu tradiciju još uvijek njeguju oni stariji.

Zanimljiv je podatak da skladatelji smatraju da profesionalni udaraljkaši „nisu dovoljno upoznati s opusima domaćih skladatelja. „Smatram da ne poznaju opuse domaćih skladatelja, od Kelemena, Maleca, Horvata, pa sve do danas i držim kako nisu dovoljno upoznati s partiturama koje postoje.” (Berislav Šipuš). Nažalost, mislim da većinu to baš i ne zanima dovoljno da bi sami istražili tko i na koji način piše” (Ivan Josip Skender), a s druge strane anketa pokazuje da interes za hrvatskom suvremenom glazbom ipak postoji, no pitanje je u kojoj mjeri i koliko detaljno i istraživački se želi pristupiti takvoj glazbi. Uzrok definitivno nije samo jedan (prethodno su navedeni: nedostatak obrazovanja, potreba razvoja publike, prisutnost u medijima...), a s druge strane kako će takva glazba i doći do izvođača ako njezina promocija nije dovoljno dobra i informacija ne dospije do svakoga jednako. „Generalno mislim je potpuno krivo to što se veliki broj suvremenih domaćih skladbi može čuti samo na praiizvedbama, smatram da bi promocija suvremene hrvatske glazbe (i dirigenata), trebala biti jedna od najvažnijih zadaća naših orkestara i ansambala.” (Šimun Matišić).

Na temelju provedene ankete 80% ispitanika odgovorilo je kako smatra da nema dovoljno hrvatske literature za udaraljke solo. Uzroke takvih zaključaka već smo prije analizirali u anketi, a sada skladatelji to i potvrđuju te dodaju kako bi novih kompozicija bilo više samo da se iste i naručuju. Narudžbi bi trebalo prethoditi istraživanje opusa hrvatskih skladatelja – njihova stila i afiniteta za određene instrumente. Malen je krug ljudi koji to možda zanima, ali vrijeme pokazuje da se svijest o takvoj glazbi mijenja i da ide nabolje. To dokazuju i diplomski ispiti zadnjih generacija udaraljkaša na kojima su se praiizvela neka djela hrvatskih skladatelja kao što su Šimun Matišić, Jurica Hrenić ili Tomislav Oliver. No, kako bi mlađe generacije to znale ako su se takve skladbe izvele jedanput ili dvaput? Iz ankete je moguće iščitati da udaraljkaši jednostavno poznaju malo skladbi za udaraljke jer se zbog određene količine

propisanoga repertoara neke skladbe iz generacije u generaciju ponavljaju, a sami se nedovoljno informiraju izvan toga okvira. Prema sveučilišnomu nastavnom planu i programu 2021./2022.³ od hrvatskih kompozicija zastupljene su:

Tablica 2: Udaraljke 1, 2 i 3

UDARALJKE 1		UDARALJKE 2		UDARALJKE 3	
Obvezna literatura	Preporučena literatura	Obvezna literatura	Preporučena literatura	Obvezna literatura	Preporučena literatura
Darius Milhaud: Koncert za udaraljke i mali orkestar/Concerto for Percussion and Small Orchestra	Dobri Paliev: Folklore Suite	Johann C. Fischer: Symphony with Eight obligato Timpani	Paul Creston: Concertino za marimbu i orkestar	Jean Balissat: Koncert za udaraljke	Emmanuel Sejourné: Koncert za vibrafon
P.M. Dubois: Simard suite	G.P. Berlioz: Koncert za timpane/Concerto for Timpani	Boris Papandopulo: Koncert za ksilofon i gudače	Ney Rosauro: Koncert za vibrafon	Nicolas Martynციow: Impressions for Snare Drum and 2 tom-toms	Anders Koppel: Toccata za vibrafon, marimbu i orkestar
Henri Tomasi: Concert Asiatique	Eric Sammut: Rotations	Igor Kuljerić: Toccata za vibrafon i klavir	Askell Masson: Kim	Elliott Carter: Eight Pieces for solo Timpani	Minoru Miki: Marimba Spiritual
J. S. Bach: Suite za violončelo/Cello Suites	Keiko Abe: Memories of the Seashore, Wind in the Bamboo Groove	William Kraft: English Suite for Multiple percussion solo	Ney Rosauro: Koncert za marimbu	J. S. Bach: Suite za violončelo / Cello Suites	Gene Koshinski: Two mallet etudes
Nexus: Portfolio	Mark Glentworth: Blues for Gilbert	J. S. Bach: Suite za violončelo / Cello Suites	Sidney Hodkinson: Kerberos	J. S. Bach: Sonate i partite za violinu solo	Anna Ignatowicz: Toccata
Jacques Delecluse: Keiskleiriana I, II	J. Beck: Sonata for Timpani	Nexus: Portfolio	Jacques Delecluse: Keiskleiriana 1, 2	Iannis Xenakis: Rebonds	Michio Kitazume: Side by side
	B. Lyllof: Aarhus Etude	Askell Masson: Prim	Eckhard Kopetzky: Topfeltanz	Igor Lešnik: Olympian Drums	Igor Lešnik / Frank Cibulka: Koncert za udaraljke i orkestar
	T. Tanaka: Two Movements for Marimba		John Beck: Koncert za timpane i ansambl udaraljki	Ivan Josip Skender: Ginger Blues	Nicolas Martynციow: Tchik
	C. O. Musser: Prelude op. 4		John Beck: Koncert za set bubnjeva i ansambl udaraljki	Ivana Kuljerić Bilić: Magic	Nicolaus A. Huber: Dasselbe ist nicht dasselbe za mali bubanj solo
			Nebojša Živković: Suomineito za vibrafon solo	Berislav Šipuš: Goan concerto za timpane	Michael Cals: Četiri invencije za udaraljke i klavir
			Minoru Miki: Time za marimbu	Boris Papandopulo: Koncert za ksilofon, oboa i gudače	
			Gordon Stout: Two Mexican dances za marimbu solo		
			Jacob Druckman: Reflections on the nature of water		
			Igor Lešnik: Twenty Years Later		
			Ivana Kuljerić Bilić: Tafate		

*smeđa boja: hrvatski udaraljkaši skladatelji, plava boja: hrvatski skladatelji, bijela boja: skladatelji izvan Hrvatske

³ Plan i program preuzet s mrežne stranice: Informacijski sustav visokih učilišta; Muzička akademija Sveučilišta u Zagrebu; nastavni program – smjer udaraljke. Dostupno na:

<https://www.isvu.hr/visokaucilista/hr/podaci/1349/nastavniprogram/2021/razina/5/izvedba/R/smjer/125>

Pristupljeno: 9. 6. 2023.

USMJERENJE:

Tablica 3: Udaraljke 4 i 5

UDARALJKE 4		UDARALJKE 5
Obvezna literatura	Preporučena literatura	Obvezni sadržaj predmeta su teže do virtuosne skladbe različitih stilskih razdoblja i veće forme. Tijekom akademske godine student mora apsolvirati najmanje: obveznu literaturu te izbor uz aktualne dopunske literature.
André Jolivet: Koncert za udaraljke i orkestar	Iannis Xenakis: Rebonds	
Igor Lešnik: Gormandizer (Požderuh) za udaraljke solo	Kevin Volans: She who Sleeps with a Small Blanket	literatura se odabire u dogovoru s mentorom diplomskog ispita
Igor Lešnik: Silent Dance (Koncert za udaraljke i orkestar)	Karl H. Stockhausen: Zyklus br. 9	
Ivana Kuljerić Bilić: Wild Rose	Ivo Malec: Attacca	
Berislav Šipuš: In the proximity of the planet Coral... (Koncert za udaraljke i orkestar)	Maki Ishii: Thirteen Drums	
Boris Papandopulo: Koncert za timpane i orkestar	Maurice Lang: Anvil Chorus	
Mladen Tarbuk: Zildjian Concerto za udaraljke i orkestar	Frederic Rzewski: To the Earth	
Igor Kuljerić: Concerto for Ivana	Joaquín Álvarez: Temazcal	
J. S. Bach: Suite za violončelo / Cello Suites	Joseph Schwantner: Velocities	
J. S. Bach: Sonate i partite za violinu solo	Andrew Thomas: Merlin	
Iannis Xenakis: Psappha	Leigh Stevens: Rhythmic Caprice	
Vinko Globokar: Corporel	Anders Koppel: Koncert za marimbu	
	John Thrower: Aurora Borealis	
	Joseph Schwantner: Koncert za udaraljke	
	James MacMillan: Veni, Veni Emmanuel	
	Carlos Chávez: Partita for solo timpani	

*smeđa boja: hrvatski udaraljkaši skladatelji, plava boja: hrvatski skladatelji, bijela boja: skladatelji izvan Hrvatske

Tablica 4: Klavijaturne udaraljke 1 / 2

KLAVIJATURNE UDARALJKE 1 / 2	
solo	komorna
<p>1. iz sljedećih djela: solo marimba Abe, Keiko: Variations on japanese children's song i slično Albert, Ludwig: Feel the Sunlight Druckman, Jacob: Reflections on the nature of the water Hosokawa, Toshio: Reminiscence Koshinski, Gene: Two mallet etudes Lin, Ching-Chen: Kaleidoscope Mackey, Steve: Beast Miki, Minoru: Time Sammut, Eric: Four Rotations Sejourne, Emmanuel: Prelude, Chandigarh Stout, Gordon: Astral dance Ungh, Chinary: Cinnabar heart Živković , Nebojša J.: Ilijaš vibrafon solo Manoury, Philippe: Le livre des claviers Tales for vibraphone, zbirka evergrina (priređio Max Seide Leth) Wahlund, Ben: Hard Boiled Capitalism ksilofon solo Hamilton Green, George: Ragtimes (priređio Bob Becker) marimba/vibrafon solo</p>	<p>komorna glazba - udaraljke Abe, Keiko: Prism II (2 mb) Abe, Keiko: Wind Sketch, Wind in the Bamboo Groove (2 mb) Adams, John Luther: Clusters on a quadrilateral grid 1, 2, 3 i 4 (po stavicima razno - 4mb, 4vbf, 4 crotalesa i glockenspiela Berio, Luciano: Linea (mb, vbf i 2 klavira) Blazewicz, Marcin: Sahay Manush - mb i udaraljke Bobo, Kevin: Flurries za marimbu i kvartet udaraljki Burritt, Michael: Rounders (mb + trio udaraljki), Shadow Chasers (mb + kvartet udaraljki) Ignatowicz-Glinska, Anna: Passacaglia (vbf i mb) Ishii, Maki: Marimbastück (mb solo i 2 udaraljkaša) Koppel, Anders: Toccata (vbf i mb) Levitan, Daniel: Marimba quartet Marjan, Csaba Zoltan: Musical pictures (vbf,mb, cajon i tamburin) Morag, Adi: Octabones (2mb) Pawassar, Rudiger: Sculpture in wood (3-4 mb) Reich, Steve: Mallet Quartet (2 vbf+2 mb), Six Marimbas (6 marimbi) Rimey Meille, Jean-Luc: Terresterite (3 mb, vbf, ksil) Stout, Gordon: Skylark Orange Circles (2mb) Thomas, Andrew: Three Transformations (2 mb) Thrower, John: Aurora Borealis (mb solo i tri udaraljkaša) Tilson Thomas, Michael: Island Music (sekstet - 4 mb i udaraljke) Blazewicz, Marcin: Sahay Manush - mb i udaraljke Bobo, Kevin: Flurries za marimbu i kvartet udaraljki Burritt, Michael: Rounders (mb + trio udaraljki), Shadow Chasers (mb + kvartet udaraljki) Ignatowicz-Glinska, Anna: Passacaglia (vbf i mb) Ishii, Maki: Marimbastück (mb solo i 2 udaraljkaša) Koppel, Anders: Toccata (vbf i mb) Levitan, Daniel: Marimba quartet Marjan, Csaba Zoltan: Musical pictures (vbf,mb, cajon i tamburin) Morag, Adi: Octabones (2mb) Pawassar, Rudiger: Sculpture in wood (3-4 mb) Reich, Steve: Mallet Quartet (2 vbf+2 mb), Six Marimbas (6 marimbi) Rimey Meille, Jean-Luc: Terresterite (3 mb, vbf, ksil) Stout, Gordon: Skylark Orange Circles (2mb) Thomas, Andrew: Three Transformations (2 mb) Thrower, John: Aurora Borealis (mb solo i tri udaraljkaša) Tilson Thomas, Michael: Island Music (sekstet - 4 mb i udaraljke) Duggan, Mark: Ice Lake za vibrafon, violu i 3 udaraljkaša Golijov, Osvaldo: Mariel za marimbu i violončelo Levitan, Daniel: Hop za violinu i marimbu Manoury , Philippe: Last za marimbu i bas klarinet Maric, Dave: Lucid Intervals za trubu, flugelhorn, vibrafon, crotalese Masson, Askell: Glacier za vibrafon i saksofon Psathas, John: Happy Tachynos za marimbu/vibrafon i klavir Yuyama, Akira: Divertimento za saksofon i marimbu komorna glazba (udaraljke i drugi instrumenti)</p>
<p>Bilić, Ivana: Tafate - marimba solo Bilić, Ivana: Magic - marimba solo Bilić, Ivana: Intima - vibrafon solo Kuljerić, Igor/Bilić, Ivana: Barocchiana - marimba solo Lešnik, Igor: Twenty years later - vibrafon solo Lešnik, Igor: Desert Thorn - vibrafon solo i tape Lešnik, Igor: Neenah - marimba solo</p>	<p>Lešnik, Igor: Hommage a Ball za sopran i udaraljke</p>
<p>Igor/Bilić, Ivana: Barocchiana - marimba solo, Skender, Ivan Josip: Ginger blues - vibrafon solo</p>	<p>Brkanović, Željko: Koncert za udaraljke i trio klarineta Horvat, Stanko: Jeu des cloches - za mb i gudački kvartet Jelaska, Olja: Duo za flautu i vibrafon Jelaska, Olja: Rodin za marimbu, klarinet i klavir Klobučar, Anđelko: Duo za marimbu i bas klarinet Kuljerić, Igor: Chopin op. 17 br. 4 za vibrafon i flautu Kuljerić, Igor: Toccata za vibrafon i klavir, Ivo Malec: Vibrafonietta priređivanje za komorni sastav udaraljki</p>

*smeđa boja: hrvatski udaraljkaši skladatelji, plava boja: hrvatski skladatelji, bijela boja: skladatelji izvan Hrvatske

Novim narudžbama itekako bi se potaknulo i mlađu generaciju kojoj bi svaka nova skladba značila u smislu prakse i iskustva u pisanju za udaraljke jer, prema rezultatima ankete, izvođači najviše negoduju oko notnoga zapisa i postave instrumenata za izvedbu, pritom ističući mlađe generacije skladatelja, uz veliku dozu razumijevanja jer je riječ o neiskustvu. Tu tezu potvrđuju i ispitani skladatelji. Preduvjet za pisanje svakako je prije svega dobro znanje instrumentacije i orkestracije, dobra komunikacija sa samim izvođačima, terenska nastava i istraživački rad. „Mlada osoba se mora susresti s tim instrumentom uživo i uočiti probleme na licu mjesta jer teško je sve te stvari naučiti samo iz školske literature dok to ne dožive sami.” (Frano Đurović).

5. Zaključak

Anketa prikazuje kako udaraljkaši vide trenutačno stanje u recepciji i izvođačkoj praksi suvremene hrvatske glazbe. Stajališta hrvatskih skladatelja o premalo zastupljenosti hrvatske suvremene glazbe za udaraljke potkrijepljeni su na uzorku od 5 skladatelja, s presjekom svih generacija. Izvođači udaraljkaši, na uzorku od 30 ispitanika, iskazali su mišljenje da hrvatske suvremene glazbe za udaraljke nema dovoljno i da još ima prostora za razvoj, što dokazuju i statistički podatci izneseni u radu. S obzirom na relativno mali uzorak istraživanja, pitanje je koliko bi se statistički podatci mijenjali da je on veći. S obzirom na iznesena stajališta skladatelja i izvođača udaraljkaša, očito je da postoji obostrani interes koji bi mogao iznjedriti nove skladbe, kao i nove izvedbe.

Također, potrebno je raditi na izravnoj komunikaciji između skladatelja i udaraljkaša kako ne bi dolazilo do zastoja u produkciji i reprodukciji novih djela, za što je potreban dodatni napor i jedne i druge strane. Pozitivan primjer takve komunikacije mogu potkrijepiti narudžbama novih djela: „Imaš dobar dribling a praviš se lud” za četiri timpana Frane Đurovića, „K – 141” za udaraljke i elektroniku Nevena Resnika i „Acatalepsy” za *multipercussion* i elektroniku Lovre Stipčevića koje će biti izvedene u okviru diplomskih ispita. Time će literatura za izvođače udaraljkaše, samo u ovoj godini, biti obogaćena za četiri nova djela i uz skladbu „Burial“ za mali bubanj i *tape* udaraljkaša Luke Mihajlovića.

Najveći je preduvjet za sve prethodne radnje obrazovanje i želja za proširenjem vlastitih pogleda i interesa na hrvatsku suvremenu glazbu kao jedini pokretač cijele priče.

6. Literatura

- Gligo, N. (1977.). *Vrijeme glazbe*. Zagreb: Studentski centar Sveučilišta u Zagrebu, biblio-TEKA.
- Gligo, N. (1987). *Problemi Nove glazbe 20. stoljeća: Teorijske osnove i kriteriji vrednovanja*. Zagreb: Muzički informativni centar Koncertne direkcije Zagreb.
- Gligo, N. (1996). *Pojmovni vodič kroz glazbu 20. stoljeća: s uputama za pravilnu uporabu pojmova*. Zagreb: Muzički informativni centar Koncertne direkcije Zagreb.
- Radica, D. (2009). Glazba 20. stoljeća – smjernice usvajanja novoga glazbenog jezika. *Bašćanski glasi*, IX-X, 413-427.
- Radica, D. (2006). *Ritamaska komponenta u glazbi 20. stoljeća*. Doktorska disertacija. Zagreb: Muzička akademija Sveučilišta u Zagrebu.
- Selem P. (1972). *Novi zvuk: Izbor tekstova o suvremenoj glazbi*. Zagreb: Nakladni zavod Matice Hrvatske.
- Intervju sa skladateljima prema datumu intervjuiranja:
 - red. prof. art. Frano Đurović – I. odsjek 19. 5. 2023.
 - red. prof. art. Berislav Šipuš – I. odsjek (pročelnik) 27. 5. 2023.
 - Lovro Stipčević, student II. godine – I. odsjek, smjer elektronička kompozicija u klasi red. prof. art. Vjekoslava Nježića 23. 5. 2023.
 - doc. art. Ivan Josip Skender – III. odsjek 31. 5. 2023.
 - red. prof. art. Ivana Kuljerić Bilić – III. odsjek (pročelnica) 31. 5. 2023.
 - red. prof. art. Igor Lešnik – II. odsjek (dekan) 3. 6. 2023.
 - Šimun Matišić, student V. godine – I. odsjek u klasi red. prof. art. Mladena Tarbuka 3. 6. 2023.

7. Dodaci

Popis slika:

Slika 1: Složenost komunikacije: skladatelj - izvođač - slušatelj3

Popis tablica:

Tablica 1: Odsvirane skladbe hrvatskih skladatelja u okviru glavnog predmeta.....8

Tablica 2: Udaraljke 1 i 2.....39

Tablica 3: Udaraljke 4 i 5.....40

Tablica 4: Klavijaturne udaraljke 1 / 241

dr. sc. Perina Vukša Nahod

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje

Zagreb

Sveučilište u Zagrebu

Muzička akademija

III. odsjek

Zagreb

IZJAVA

Ja, dr. sc. Perina Vukša Nahod, viša znanstvena suradnica iz Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, potvrđujem da sam lektorirala diplomski rad *Hrvatska suvremena glazba iz perspektive izvođača udaraljkaša* studentice Suzane Komazin.

Rad je lektoriran u skladu sa svim normativnim razinama hrvatskoga standardnog jezika i priručnicima Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

S poštovanjem

dr. sc. Perina Vukša Nahod